

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta 1956-yil 4-yanvardan chiqqan boshlagan

www.uzas.uz

2017-yil 4-avgust №32 (4431)

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

Ассалому алайкум, азиз дўстлар, қадри қиммати юксак!

Мухтарам ватандошлар!

Бугун мана шу муҳташам саройда сиз, азизлар билан — миллий маданиятимизнинг кўзга кўринган намоёндалари, атоқли шоир ва адибларимиз, театр, кино, мусиқа санъати соҳасининг таниқли ҳамда ёш вакиллари билан, санъатшунос олимлар, журналистлар билан учрашиб турганимдан бениҳоя хурсандман.

Фурсатдан фойдаланиб, сизларга, сизлар орқали ўзининг ёрқин истеъдоди, билим ва маҳорати, фидокорона меҳнати билан жамиятимизнинг маънавий тараққиётига муносиб ҳисса қўшиб келаётган барча ижодкор зиёлиларимизга юксак ҳурмат ва эҳтиромимни билдириб, самимий тилакларимни изҳор этаман.

Хурматли анжуман иштирокчилари!

Инсон қалбини, унинг дарду ташвишларини, халқнинг оғриқ-интилишларини, Ватанга муҳаббат ва садоқат туйғусини бетақдор сўз, оҳанг ва рангларда тараннум этишни ўз ҳаётининг маъно-мазмуни деб биладиган сиз, муҳтарам ижод аҳлининг меҳнати нақадар машаққатли, масъулиятли ва шарафли эканини барчамиз яхши биламиз.

Мен сизларнинг кўпчилигинингизни узок йиллардан буён яқиндан танийман, асарларингизни ўқиганман, сизлар яратган куй-қўшиқларни, картиналар, фильм ва спектаклларни доимо катта қизиқиш билан тинглаб, томоша қилиб келаман.

Бир сўз билан айтганда, адабиёт ва санъатнинг чинакам муҳлиси бўлиш насиб этганидан бахтиёрман.

Жиззах ва Самарқанд вилоятларида ҳоким бўлиб ишлаганимда ҳам, Тошкентдаги фаолиятим давомиди ҳам сиз, муҳтарам ижодкорлар билан катта-катта тадбирлар, байрам ва маросимларда кўп-кўп учрашганимиз, суҳбатлашганимизни, керак бўлганида, ижодий баҳслар ҳам қилганимизни, биргаликда амалга оширган ишларимизни мен доимо миннатдорлик билан эслайман.

Демоқчиманки, биз ҳаммамиз бир-биримизни яхши биламиз, машҳур бир қўшиқда айтилганидек, “ўртада бегона йўқ”.

Шу сабабли ҳам бугунги учрашувимизни, агар сизлар рози бўлсаларингиз, мана шундай самимий ва очик мулоқот руҳида ўтказсак, маданиятимиз ва санъатимизнинг ривожланиш жараёнини холисона ва танқидий баҳолаб, бу борада ўз ечимини кутаётган долзарб муаммолар ва уларни бартараф этиш ҳақида атрофлича фикрлашиб, бамаслаҳат бир қарорга келсак, айни муддао бўларди.

Азиз дўстлар!

Барчангиз яхши хабардорсиз, мамлакатимизда мустақиллик йилларида Биринчи Президентимиз Исроҳил Абдуғаниевич Каримов раҳбарлигида амалга оширилган кенг қўламли ислохотлар миллий давлатчилик ва суверенитетни мустаҳкамлаш, тинчлик ва оқилолликни, сарҳадларимиз дахлсизлигини, жамиятда қонун устуворлигини, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш йўлида муҳим пойдевор бўлди.

ДУНЁ КУТАЁТГАН АНЖУМАН

Фақат юртимиз эмас, балки дунё мусиқа шинавандалари икки йилдан буён орзиқиб кутаётган “Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивали мадҳияси Регистон узра янграб, барчани ўз бағрига қорлайдиган кунлар яқинлашиб қолди. Айни кунларда фестивалга тайёргарлик ишлари қизғин давом этапти. Анжуман мезбони — қадимий ва навқирон Самарқанд ҳар қачонгидан ҳам гўзал қиёфада, яшариш ва янгилашиш эпкинидан масрур ҳолда фестивал қатнашчилари ва меҳмонларини кутиб олишга тайёр.

— Самарқанд бугун ҳақиқий байрам руҳи билан яшайпти, — деди биз билан суҳбатда “Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивали Матбуот маркази раҳбари, таниқли журналист Сафар ОСТОНОВ. — Шаҳарда кенг қўламли ободонлаштириш, кўчаларнинг янгилаштириш ишлари олиб борилди. Шаҳар

кўчалари ва майдонларида фестивалга бағишланган афишалар, рамзлар илиб қўйилган. Самарқанд халқаро аэропорти ва Темир йўл вокзалида ҳам меҳмонларни тантанали кутиб олиш тадбирлари қўрилмоқда.

Давоми бешинчи саҳифада.

АСОСИЙ МЕЗОН — ХАЛҚ РОЗИЛИГИ

Президентимизнинг Халқ қабулхоналари бугун том маънода ҳамюртларимизнинг қалбига қўлоқ тутадиган, дардига малҳам қўя оладиган мулоқот марказига айланди.

Аҳолининг мурожаатлари туфайли ҳаётимиздаги камчиликлар, муаммолар очик-ойдин юзага чиқди, кўзгадиган аксиниздек бўй-басти билан намоён бўла бошлади. Олмазор туманидаги Халқ қабулхонасига мурожаат қилувчилар кўп. Уларни қийнаётган муаммолар турлича, шу ердан қонқарли жавоб олиш учун нажот излаб келишган. Халқ қабулхонаси мудири Олим Пахридинов иштирокида бу ердаги ҳужжатлар билан бирма-бир та-нишаман. Алоҳида жилдларда ҳар бир фуқароннинг аризаси ва унга берилган жавоб хати тартиб билан таҳланган.

Давоми тўртинчи саҳифада.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2017 йил 3 август кунини мамлакатимиз ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашув ўтказди. Учрашувда миллий маданиятимиз, адабиёт ва санъатимизни ривожлантириш билан боғлиқ долзарб масалалар, уларни ҳал этиш йўллари, бу борада ижодий уюшмалар ва давлат ташкилотлари олдига турган муҳим вазифалар ҳақида атрофлича фикр алмашилди.

Самимий ва очик мулоқот руҳида ўтган йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари раҳбарлари, Бош вазир, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Вазирлар Маҳкамаси комплекслари, вазирлик ва идоралар, йирик компания ва хўжалик бирлашмалари, банклар, ижодий уюшмалар, етакчи оммавий ахборот воситалари, маданият муассасалари, театр ва музейлар раҳбарлари, адабиёт, санъат ва маданият соҳасининг атоқли намоёндалари, журналистлар иштирок этди. Видеоконференция шаклида ўтган учрашувда Қорақалпоғистон Республикаси Жўрғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, Маданият вазирлиги, ижодий уюшмаларнинг худудий бўлиmlари, жойлардаги маданият муассасалари, теле-радиоканаллар, газеталар раҳбарлари, ижодкор зиёлилар қатнашди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев маъруза қилди.

Мамлакатимизда барча соҳа ва тармоқлар қатори маданият ва санъат, адабиёт, оммавий ахборот воситалари ривожига катта эътибор берилмоқда. Айниқса, кейинги пайтда бу соҳа равнақини янги босқичга кўтариш бўйича улкан ишлар қилинмоқда.

Халқимизнинг бой маданий меросини тиклаш ва ўрғаниш мақсадида бир қатор йирик лойиҳалар амалга оширилмоқда. Жумладан, пойтахтимизда Ўзбекистондаги Исроҳил маданияти маркази, Самарқандда Имом Бухорий номидаги халқаро илмий-тадқиқот маркази барпо этилмоқда. Ўзбекистонга оид хориждаги маданий бойликларни тадқиқ этиш маркази, Ўзбекистоннинг янги тарихи маркази фаолияти йўлга қўйилмоқда. Китебхонлик маданиятини ошириш, маданият ва санъат соҳасини такомиллаштиришга катта эътибор қаратилиб, худудларда улуг санъаткорларимиз номи билан аталадиган ижодий мактаб ва марказлар ташкил қилинмоқда.

Бу ишларнинг мантиқий давоми сифатида ёш истеъдод эгаларининг иқтидорини юзага чиқариш борасида ҳам қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг учрашувдаги маърузасида маданиятимиз ва санъатимизнинг ривожланиш жараёнини, бу борадаги ижобий тенденциялар билан бирга, айрим салбий ҳолатлар, уларнинг жамият ҳаётига таъсири холисона ва танқидий баҳолаб, ўз ечимини кутаётган долзарб муаммолар ва уларни бартараф этиш йўллари ҳақида атрофлича фикр юритилди. Ижодий уюшмалар, Маданият вазирлиги ҳамда унинг таркибидagi бирлашма ва ташкилотлар фаолияти чуқур таҳлил этилди. Ижодкор зиёлиларнинг бугунги кунда жамият ҳаёти, ислохотлар жараёнидаги ўрни ва вазифаси ҳақида муҳим ва долзарб фикрлар баён қилинди.

Президентимиз халқимизнинг маънавий камолотида ижодкорларнинг хизмати бекиёс эканини алоҳида таъкидлаб, тараққиётимизнинг ҳозирги босқичида барча соҳалар вакиллари қатори маданият ва санъат аҳлидан ҳам янада фаоллик, янги-янги ижодий ғоя ва ташаббуслар билан яшаш, изланиш руҳи талаб этилаётганини таъкидлади. Ўзбекистонда адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари, маънавият ва маърифат бизнесга айлانмаслиги шарт ва биз бунга ҳеч қачон йўл қўймаймиз, деб таъкидлади Шавкат Мирзиёев.

Президентимиз бўлиб ўтган очик ва самимий мулоқотнинг аҳамияти, мантиқий натижаси ҳақида сўз юритиб, “Бизнинг ҳавас қилса арзийдиган буюк тарихимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган буюк тарихимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган буюк тарихимиз бор. Ва мен ишонаман, насиб этса, ҳавас қилса арзийдиган буюк келажакимиз, буюк адабиётимиз ва санъатимиз ҳам албатта бўлади”, деган фикрни қатъият билан таъкидлади.

Учрашувда сўзга чиққан Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасы раиси С.Ҳасимов, академиклар О.Салимов, Р.Убайдуллаева, Бадиий академия раиси А.Нуриддинов, Ўзбекистон халқ шоири Х.Худойбердиева, Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби А.Слоним, Ўзбекистон давлат консерваторияси профессори С.Фахрулова, Ўзбекистон халқ артисти О.Назарбеков, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, кинорежиссёр Х.Насимов, Бастакорлар уюшмасы раиси Р.Абдуллаев, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Ж.Пиязов ва бошқалар маданият, адабиёт ва санъат соҳасига кўрсатилаётган юксак эътибор, самимий мулоқот учун давлатимиз раҳбарига миннатдорлик билдириб, белгилаб олинган мақсад ва вазифалар, яратилаётган шароит ва имкониятлар ижод аҳлини янги ва сермезмун асарлар яратишга руҳлантириши, барча ижодий ташкилотларни ўз фаолиятини қайтадан кўриб чиқиб, уни ҳар томонлама самарали ташкил этишга даъват этишини таъкидладилар.

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

Бошланиши биринчи саҳифада.

Аслида улар нафақат бугунги кун, балки келажакни кўзлаб иш тутиши, шу асосда пухта ўйланган, мустаҳкам режаларни тузиши керак эмасми? Дейлик, 15-20 йилдан кейин Ўзбекистоннинг маданий ривожланиши қандай кечади, бугун биз яшаётган Интернет ва юксак технологиялар асрида адабиёт ва санъат, маданиятимизнинг ўрни ва таъсирини нафақат сақлаб қолтириш, балки қандай қилиб уни қучайтириш мумкин, деган тўғри ва одилона саволлар барчамизни, биринчи навбатда, халқимизнинг энг илғор вакиллари бўлган ижод аҳлини ўйлантириши зарур эмасми?

Тахлиллар шуни кўрсатмоқдаки, ижодий уюшмаларнинг бугунги фаолиятида тadbир-бозлик, шунчаки ҳўжакурсинга ишлаш, суст-кашлик ва лоқайдлик кайфиятлари тобора яққол кўзга ташланмоқда. Ижодий ташкилотлар раҳбарларининг ақсариёти фақат юқоридан буйруқ қўтиб ишлашга ўрганиб қолгани, уларнинг фаолиятида умумий мақсад учун жон қуйдириш, ташаббус ва ташкилотчилик сезилмаётгани албатта ачинарли ҳол.

Мен бугунги учрашувга тайёргарлик кўриш жараёнида ижодий ташкилотларимизнинг Низомилари билан танишиб қлдим. Қараган, бугун биз қўяётган саволлар, долзарб вазифаларни амалга ошириш аслида бу тузилмаларнинг Низомиларида аниқ белгиллаб қўйилган экан. Демак, ижодий ташкилотларимиз ўз фаолиятининг пойдеворини ташкил этадиган асосий ҳўжат — Низоми талабларига амал қилмапти, десак, тўғри бўлади.

Мисол учун, Ўзбекистон Бадий академияси, Бастакорлар уюшмаси каби ташкилотларда ана шу талабларга эътибор қилмаслик, хўсусан, сўезд ва сайловларни ўз вақтида ўтказмаслик ҳўлатлари ҳам шундан далолат беради.

Бастакорлар уюшмасининг қўрултойи 1995 йилдан сўнг — орадан анча вақт ўтиб, нўхоят 2014 йилда, шунда ҳам юқори ташкилотларнинг талаби билан ўтказилганини қандай баҳолаш мумкин? Ҳўлбуки, бугунги кунда барча давлат ва нодавлат ташкилотлар учун халқ билан доимий мулоқот қилиш, халқ олдида ҳисобот бериш энг асосий талаб сифатида қўйилмоқда.

Ўки биз бир пайтлар катта умид билан ташкил этган Бадий академия фаолиятини оладиган бўлсак, бу ерда 2003 йилдан бўён сайлов ўтказилмаганини қандай изоҳлаш мумкин? Ҳўзирги вақтда академияда 10 та ҳақиқий аъзолик ўрни бўшаб қолгани ҳўлда, нега янги сайлов ўтказилмаётганини тушуниш қийин.

Бу албатта маъзкур уюшмаларда масъулият тўғўси, ишчанлик ва ижодий муҳит йўқолиб бораётганининг натижасидир.

Айни пайтда, адабий-бадий жараёнларда кўзга ташланаётган салбий тенденциялар, хўсусан, маданият соҳасида тижоратлашув, шаҳсий манфаатнинг биринчи ўринга чиқаётгани, гоёвий-бадий жиҳатдан савё асарларнинг бозори қаҳқон бўлиб бораётгани ташвиш уётмасдан қолмайди. Афсўсики, ижодий уюшмалар томонидан бундай ҳўлатларга принциал баҳо берилмаяпти, уларни бартараф этиш бўйича ҳар томонлама асосланган амалий тақлифлар ўртага қўйилмаяпти.

Нима учун маданий ҳаётимизда танқидий руҳ сезилмайди? Соғлом танқид, баҳс ва тортишув бўлмаган жойда чинакам ижод бўлиши мумкинми ўзи? Бу борада Маданият вазирилик, “Ўзбекино” агентлиги, Бастакорлар уюшмаси, “Ўзбекконцерт” ва бошқа ижодий ташкилотлар қошидаги бадий кенгашларнинг фаолияти деярли сезилмаяпти.

Яратилаётган асарлар, фильм ва спектакллар, кўргазма ва концерт дастурларига принциал ва малакали баҳо бериш, матбуотда холис ва ҳаққоний рецензиялар, хўлсалар билдириш тобора камёб ҳўдисага айланиб бормоқда.

Ана бир ташвишли ҳўлат — ижодий уюшмалар ўртасида ҳамкорлик алоқалари яхши йўлга қўйилмаган. Бадий академия, Бастакорлар, Ёзувчилар, Журналистлар, Кино арбоблари уюшмалари ва бошқа ташкилотларнинг ўзаро ижодий муносабатлари деярли тўхтаб қолган, уларнинг ҳар бири ўз ёғига ўзи қўрилиб ётибди. Ваҳоланки, ушбу тузилмалар фаолиятида биргаликда ҳал этилиши лозим бўлган қўллаб ижодий ва ижтимоий муаммолар тўпланиб қолган.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари фаолияти бўйича мавжуд ҳўқуқий-норматив базани такомиллаштириш, соҳанинг моддий-техник салоҳиятини мустаҳкамлаш, ижод аҳлининг машаққатли меҳнатини моддий ва маънавий жиҳатдан муносиб рағбатлантириш, кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан қайта кўриб чиқиш ва ислоҳ қилиш каби бир-биридан муҳим ва долзарб масалалар ижодий уюшмалар эътиборидан четда қолиб келаётганини таъкидлаш лозим.

Бугунги кунда зиёлилар даврасида ингилелли китоблар, саёз, олди-қонди газета-журналлар, теле-радио станциялар қўнайиб бораётгани тўғўрисида ҳақли эътирозларни эшитиш мумкин.

Ҳўзирги пайтда юртимизда турли мулк шаклига эга бўлган 1513 та оммавий ахборот воситаси, шунингдек, 122 та нашриёт фаолият олиб бормоқда. Аммо уларнинг барчаси ҳам

бизнинг миллий гоёмизни ривожлантириш, халқимиз маънавиятини юксалтиришга хизмат қилишми, деган савол кўндаланг турибди. Хўсусий нашриётларнинг кўпчилиги бир вақтлар вилоятларда ҳам нашриётлар бўлсин, деган нотўғри ёндашув билан ташкил этилгани, уларнинг моддий-техник базаси, кадрлар салоҳияти нўхоятда ночор экани китоб деган муътабар тушунчанинг қадрини туширишга олиб келаётгани ҳўч кимга сир эмас. Лекин бу муаммони қонуний асосда қандай ҳал қилиш мумкинлиги ҳақида амалий тақлифлар деярли учрамайди.

Бошқаларга қандай, билмадим-у, аммо меннинг назаримда, бундай салбий ҳўлатнинг бош сабаби мамлакатимиз ахборот бозорининг тартибга солилмагани билан боғлиқ. Бу борада сон эмас, сифат ва самара муҳим. Майли, нашриётлар сон 122 та бўлмасин, озроқ бўлсин, лекин талабга жавоб берадиган бўлсин.

Биз бугун китобхонлик маданиятини ошириш, илмий, бадий, сиёсий адабиётларни қўлайтириш масаласига алоҳида эътибор беряпмиз. Аммо бу ишларни ҳар томонлама пухта ўйлаб амалга оширишимиз, бошлаган олижаноб ҳаракатимизни обрўсизлантиришга йўл қўймаслигимиз шарт.

Афсўсики, матбуот ва ахборот соҳасида давлат сиёсатини амалга оширишда ваколатли ва масъул орган вазифасини бажариши керак бўлган Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги бу борада фақат қўзғувчи бўлиб ўтирибди. Шунинг учун яқинда Матбуот ва ахборот агентлигига янги раҳбар тайинланди. Шу билан бирга, ушбу ташкилот фаолиятини тубдан қайта кўриб чиқиш бўйича Президент қарори тайёрланмоқда.

Қадрли дўстлар!

Ҳаммангиз гувоҳсиз, бугунги кунда Ўзбекистон улкан қўрилиш ва бунёдкорлик майдонига айланмоқда. Замонавий қорхона ва иншоотлар, автомобиль ва нефть заводалари, тўқимачилик комбинатлари, эркин иқтисодий зоналар барпо этилапти. Янги-янги қонлар ишга туширилмоқда, минтақа ва ҳудудларимизда автомобил ва темир йўллари, сув омборлари, муҳташам қўприklar, аҳоли учун арзон уй-жойлар, қўллаб илм-фан, тиббиёт, маданият ва спорт марказлари қўрилмоқда, минглаб гектар майдонларда катта-катта боғроғлар яратилмоқда.

Энг муҳими, мураккаб ва оғир, қўқур билим ва тақрибани талаб қиладиган шароитларда, кечани кеча, кундузни кундуз демасдан, мана шундай катта лойиҳаларни ким амалга оширяпти, ким бу ишларни қиляпти? Ўзимизнинг одамлар, ўзимизнинг йигит-қизларимиз. Ана шу қўра қўзларнинг меҳнати ва жасорати, Ватанга фидойилиги ҳар қандай эътироф ва таҳсинга лойиқ эмасми?

Бундай бунёдкорлик ишлари, мен ўйлайманки, ҳар қандай ижодкор учун илҳом манба бўлиб, янги асарлар учун мавзу бўлиб хизмат қилиши мумкин. Замонамизнинг ҳақиқий қаҳрамонлари бўлган мана шундай қўрувчи ва муҳандислар, дала заҳматкашлари ҳақида, жонқўр муаллим ва шифокорларимиз, жасур ҳарбийларимиз, навқирон ёшларимиз эришаётган ютуқ ва марралар ҳақида сизлар ёзмасангиз, Ватанимиз тарихининг бадий соломасини сизлар яратмасангиз, ким яратди? Агар биз истеъод ва маҳоратимизни шу муқаддас замин, шу олижаноб халқимиз учун сафарбар этмасак, ҳазрат Навоий айтмоқчи, бу ҳўнарни асраб нима қиламиз, қаерга опкетиамиз уни?

Неча йиллардан бери масала қўямиз — замонавий қаҳрамон образини яратайлик, деб. Лекин бирорта жиддий натижага эриша олдикми?

Албатта, бу борада қандайдир интилиш ва ҳаракатлар кўзга ташланаётганини, бадий ва публицистик асарлар, пьеса ва киноленталар пайдо бўлаётганини инкор этиб бўлмайди. Аммо уларнинг кўпчилиги юракдан чиқмаган, зўрма-зўраки уринишлар бўлиб, ҳали маданий ҳаётимизда воқеа бўладиган етук ва мукаммал асарлар яратилгани йўқ, десак, бу ҳам ҳақиқат бўлади.

Очигини айтганда, баъзи ижодкорларга бу масала бироз ғалати туолиши, улар буюртма билан яхши асар, тўлақонли образ яратиб бўлмайди, деган фикрни билдириши ҳам мумкин. Лекин мен ўйлайманки, санъаткор — агар у ҳақиқий истеъод эгаси бўлса — ижтимоий буюртма асосида ҳам етук асар яратишга қўдрат бўлади. Фафур Ғўлом, Ҳамид Олимжон, Туроб Тўла, Жуманиёз Жабборов ва бошқа атоқли шоирларимиз ижодида бунга қўллаб мисоллар келтириш мумкин. “Алишер Навоий”, “Тоҳир ва Зухра”, “Абу Райҳон Беруний”, “Маҳаллада дув-дув гап”, “Ёр-ёр” каби машҳур фильмларимиз ҳам ўз вақтида давлат буюртмаси билан яратилгани сизларга яхши маълум.

Ўки Ўзбекистон халқ ёзувчиси Абдулла Қаҳҳордек талабчан адиб ҳам бир пайтлар Мирзачўлга бориб, икки-уч ой чайлада яшаб, буюртма билан “Шохи сўзана” деган гўзал асар ёзганини, у дунёнинг қўллаб мамлакатларида саҳнага қўйилиб, шўхрат қозонганини ҳаммамиз биламиз.

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, сиз, азизларга бир тақлиф билан мурожаат қилмоқчиман. Энг истеъодли ва масъулиятли

ёзувчиларимиз, кино, театр, мусиқа ва тасвирий санъат арбобларига ижтимоий буюртма бериш масаласини тизимли асосда йўлга қўйсак, уларни юртимизнинг турли ҳудудларига ижодий сафарларга юбориб, янги асарлар яратишга рағбатлантирсак, нима дейсизлар?

Масалан, таниқли шоирларимиз Анвар Обиджон Фаргона водийсида, Маҳмуд Тоир Тошкент вилоятида, Сирожиддин Саййид Сурхон воҳасида бўлаётган бугунги улкан ўзгаришлар ҳақида янги асарлар ёзиб берса, қандай яхши бўларди.

Ўки ҳўрматли шоирамиз Ҳалима Худойбердиева бугунги ёш ўзбек қизлари ҳаёти, уларнинг орзу-интилишлари ҳақида бир асар — майли, бу дoston бўладими, драма ёки сценарий бўладими — ёзиб берсалар, айни муддао бўларди. Мана шундай асарларни биз Ойдин Ҳўжиева, Энаҳон Сиддиқова, Шарифа Салимова, Ҳосият Бобомуродова, Фарида Бўтаева, Гулайша Есемуратова, Зулфия Мўминова, Зулфия Қўролбой қизи ва бошқа фаол ижодкор аёлларимиздан ҳам қўйиб қоламиз.

Мана шу даврада ўтирган, жойларда бизни эшитаётган барча ижодкор дўстларимизнинг ҳам ижодий режалари бўлса, биз ижодий уюшмаларимиз орқали бундай тақлифларни кўриб чиқишга тайёرمىз. Агар Абдулла Қаҳҳор чайлада ашаб асар ёзган бўлса, биз сизлар учун барча шароитларни яратиб, керак бўлса, гонорарини олдиндан, 5-10 ҳисса қилиб тўлаб беришга ҳам тайёرمىз.

Шу ўринда мени кўпдан бўён ўйлантириб келаётган яна бир масала бўйича сизлар билан фикрлашмоқчиман.

Барчамиз, айниқса, бу ерда йиғилган ижодкор зиёлиларимиз, бизнинг қандай буюк ва шонли ўтмишимиз, қандай улуг аждодларимиз борлигини яхши биламиз ва бу билан ҳамиша фахрланамиз. Мисол учун, биронта жангда ингилмаган буюк саркарда Соҳибқирон Амир Темурни олаимиз, алғебра фанига асос солган Ал-Хоразмийни олаимиз, Колумбдан 500 йил олдин Американи кашф этган Беруний бобомизни олаимиз, ўрта асарларда тиббиёт фанининг пойдеворини яратган Ибн Синони олаимиз, астрономия соҳасида бекиёс кашфиётлар қилган Мирзо Улўбекни олаимиз — жаҳон цивилизацияси ва маданиятига улкан ҳисса қўшган бундай улуг аждодларимизнинг ҳар бири ҳақида соатлаб гапиришимиз мумкин.

Лекин, холисона айтганда, кейинги пайтда ана шундай улуг зотлар, улар қаторида Имом Бухорий, Имом Термизий, Баҳовуддин Нақшбанд, Бурхониддин Марғинони, Абу Мўйин Насафий каби азиз-авлиёларимиз, Алишер Навоий, Бобур каби шоир ва мутафаккирларимиз хотирасини кино экранларида акс эттириш учун бирон-бир арзийдиган иш қилдикми? Тан олиш керакки, йўқ.

Бу мавзуларда бундан қирқ-эллик йил олдин устоз кино ижодкорларимиз томонидан баъзи бир асарлар яратилган бўлиб, улар ҳўзирга қадар экранлардан тушмай келмоқда. Мустабид тузумнинг оғир шароитида шундай кинофильмлар яратганлари учун улардан албатта миннатдоримиз. Лекин бу асарлар ўз даврининг мафқураси билан сўғорилгани, уларнинг айримларида тарихий ҳақиқат бузилганидан ҳам кўз юмиб бўлмайди.

Албатта, яқин ўтмишимизда ҳам таниқли режиссёрларимиз томонидан бу борада баъзи бир ҳаракатлар бўлганини эътироф этиш лозим. Масалан, атоқли адибларимиз Ойбек ҳамда Пиримқул Қодировнинг романлари асосида таниқли телережиссёр Мақсуд Юнусов “Алишер Навоий” ва “Бобур” видеофильмларини яратганини, уларда машҳур актёрларимиз маҳорат кўрсатганини яхши биламиз. Аммо бу фильмларни суратга олишда моддий-молиявий ва техник имкониятлар нўхоятда чеклангани яққол сезилиб туради. Кейинчалик “Ўзбекфильм” студияси “Буюк Амир Темур” бадий фильмини яратди. Лекин, минг афсўсики, бу асар қўтилган натижани бермади, уни “Мана бизнинг Соҳибқирон бобомиз!” деб фахрланиб, кўз-кўз қилиб кўрсатишнинг имкони бўлмади.

Ижодкорларимиз тарихий мавзуга қўл ўрар эканлар, қўламини кенгроқ олишга, маррани баянлаб қўйишга алоҳида эътибор қаратишларини истардик. Чет элларда Спартак, Ганибал, Александр Македонский, Наполеон, Леонардо да Винчи, Бетховен, Лев Толстой каби буюк шахслар ҳақида тарихий ва бадий жиҳатдан мукамал қандай етук асарлар яратилган!

Ҳўлбуки, бизнинг улуг боболаримиз ҳам улардан зиёд бўлса зиёдки, лекин асло кам эмас. Агар биз аждодларимиз хотирасини улуғламоқчи, шу асосда ўзбек номини, Ўзбекистон номини бутун дунёга таранум этмоқчи эканмиз, бу ишни биринчи навбатда кино санъати орқали амалга оширишимиз керак. Айнанки кино санъати орқали жаҳон экранларини забт этишимиз, шу йўл билан дунё аҳлининг диққат-эътиборини қозонишимиз мумкин.

Шундан келиб чиққан ҳўлда, давлат буюртмаси асосида буюк тарихий аждодларимиз ҳақида ҳар томонлама етук бадий фильмлар яратиш учун махсус ижодий гуруҳлар ташкил этиш, ўйлайманки, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Мисол учун, ҳўрматли адибимиз Мухаммад Али кўп йиллардан бўён Амир Темур бобомиз

ҳақида қанча-қанча китоблар, романлар яратди. Мана шу асарлар асосида кино режиссёрларимиз, айтийлик, муҳтарам Шўхрат Аббосов ёки Зулфикор Мусоқов, юксак халқаро мезонларга жавоб берадиган фильмни нима учун яратиши мумкин эмас?

Ўки, масалан, атоқли режиссёримиз Баҳодир Йўлдошев ҳам неча йиллардан бўён Мирзо Улўбек ҳақида мукаммал бир асар яратиш орзуси билан юрганини мен яхши биламан. Таниқли олим, Астрономия институтининг директори Шўхрат Ёгамбердиев ҳам Мирзо Улўбекнинг ўлмас меросини бутун дунёда тарғиб қилиб юрибди. Уларнинг мана шундай саъй-ҳаракатларини рўёбга чиқариш учун зарур шароит яратиб берсак, мен ўйлайманки, жаҳон кино экранларига чиқа оладиган гўзал бир бадий фильм вужудга келган бўларди.

Мана, бугун даврамизда Рихсивой Мухаммаджонов, Ҳилол Насимов, Ёлқин Тўйчиев каби истеъодли сценарист ва режиссёрларимиз ўтирибди. Айни вақтда, Баҳодир Одилов, Абдухалил Менгноров, Аюб Шахобидинов, Мансур Абдуҳоликов сингари таниқли режиссёрларимиз ҳам фаол ижод қиляпти.

Мен сезиб турибман, бу гапларни эшитиб, кўпчилик ижодкорларда “Эй, жаноб Президент, сиз айтётган тақлифларни амалга ошириш учун жуда катта маблағ керак, энг замонавий кино апаратлар, тарихий либослар керак, қанча чет мамлакатларда сьемка ишларини олиб бориш керак, минг-минглаб одамларни бу жараёнларга жалб этиш керак”, деган фикр тугилиши табиий.

Бизнинг нафақат тарихимиз, балки бугунги ва эртанги ҳаётимиз учун гоят муҳим аҳамиятга эга бўлган бу вазифани амалга ошириш учун биз катта миқдордаги маблағларни, керак бўлса, эркин муомаладаги валюта маблағларини ҳам топиб беришга, киночиларимизни чет давлатларга ижодий сафарларга юборишга ҳам тайёرمىз. Худого шўқур, бугунги иқтисодий аҳволимиз бунга имкон беради.

Азиз дўстлар, менинг бу сўзларимни буйруқ ёки топшириқ деб эмас, илтимос деб, ижода даъват деб қабул қилишингизни истардим. Агарки, бирон кишига “давлат буюртмаси” деган сўз бошқача туюладиган ёки малол келадиган бўлса, марҳамат, бунинг ҳўзирги мода бўлган тилда “давлат гранти” деб атайлик.

Мухтарам анжуман қатнашчилари!

Биз учун ҳеч қачон кўн тартибидан тушмайдиган яна бир ўта муҳим масала борки, унга алоҳида тўхталиб ўтишни зарур деб биламан. У ҳам бўлса, униб-ўсиб келаётган ёш авлодимиз, фарзандларимиз тарбияси билан боғлиқдир.

Буюк бобомиз Абдулла Авлоний айтганидек, **бу масала биз учун ҳақиқатан ҳам ё нажот, ё ҳалоқат, ё саодат, ё фалокат масаласидир** ва ўз долзарблиги ва аҳамиятини ҳеч қачон йўқотмайдиган, таъбир жоиз бўлса, масалаларнинг масаласидир.

Шу маънода, бугунги кунда юртимизда тобора кенг тарқалиб бораётган **“Ўз боланинг ўзинг асра!”** деган даъват фақат қўруқ шоир бўлиб қолмасдан, ҳар бир ота-она, ҳар бир фуқаронинг қалбига, юрагига қўқур кириб бориши, амалий ҳаракатга айланиши учун ижодий ташкилотларимиз ҳам ўз масъулиятини жиддий равишда қайта кўриб чиқишлари давр талабига айланмоқда.

Биз бир нарсани ҳеч қачон эсимиздан чиқармаслигимиз зарур. Агар “оммавий маданият” таҳдиди фақат четдан — Фарбадан кириб келади, десак, қаттиқ адашамиз. Бу бало, афсўсики, ўзимиздан, ўз орамиздан ҳам чиқиши мумкин. Мен бу гапларни омондан олиб айтётганим йўқ, Юртимизда нашр этилаётган айрим газета-журналлар, китобларни, суратга олинадиган баъзи клип ва киноларни, эфирга берилаётган қўшиқ ва рақсларни қўзатиб,соғлом фикрлайдиган ҳар қандай одам шундай ҳўлосага келиши табиий.

Энг ёмони, бадий ижод соҳасида жаҳолат кўринишлари қучайиб бормоқда.

Биз “жаҳолат” деганда одатда диний жаҳолат, ақидапастлиқни тушунамиз. Лекин бугунги ҳаётий жараёнлар жаҳолат ҳамма соҳада ҳам учраши, агар унга қарши ўз вақтида қўраш олиб борилмаса, ўта оғир оқибатларга олиб келиши мумкинлигини кўрсатмоқда.

Биз бугун жаҳолат деган балога иқтисодиёт соҳасида ҳам, таълим-тарбия, соғлиқни сақлаш, маданият тизимида ҳам, қўйингки, ҳаётимизнинг барча жаҳаларида дўч келямиз ва бу иллат қўл-оёғимизда бамисоли қишан бўлиб турибди. Бу қишандан ҳалос бўлмасдан туриб, тараққиёт ва ривожланиш ҳақида ҳеч қандай сўз бўлиши мумкин эмас.

Айни вақтда, маданият соҳасида жаҳолатга қарши маърифат билан қўрашиш, ёшларимизни ҳақиқий санъатни англашга ўргатиш, уларнинг эстетик оламини соғлом асосда шакллантириш бўйича олдимизда жуда муҳим вазифалар турибди.

Шу нуқтаи назардан, кино соҳаси фаолиятига баҳо берадиган бўлсак, бу борада муайян ютуқлар билан бирга, жиддий нуқсон ва камчиликлар ҳам яққол кўзга ташланади. Баъзи фильмларда майда мақсадлар билан яшайдиган, ҳаётга фақат истеъмолчилик кайфияти билан қарайдиган қимсалар асосий қаҳрамон сифатида тасвирланаётгани ташвиш уйғот-

масдан қўймайди. Энг ёмони, номдор санъаткорлар, ҳатто “Ўзбекистон халқ артисти” деган юксак унвонга сазовор бўлган актёрлар ҳам мана шундай киноларда турли бачкана ролларни ижро этмоқда. Аввал дурустгина фильмлар яратган режиссёрлар ҳам, сал ўтмасдан, хом-хатала асарлар билан томошаларнинг иҳлосини қайтармоқда.

Яқинда “Тошкент ҳақиқати” газетасида шу мавзудаги бир мақолани ўқидим. Мақола муаллифи айрим киноларимизнинг ҳорижий фильмлардан айнан кўчириб олингани, яъни адабий ўғрилиқ — плагиатга йўл қўйилаётгани ҳақидаги фикрларни баён этиб, аниқ мисолларни келтиради. Афсўсики, бу миллий киноларимизга нисбатан билдирилаётган ягона танқидий фикр эмас. Бундай мақолаларни матбуотда қўллаб учратиш, бундай фикрларни жуда кўп одамлардан эшитиш мумкин.

Ўзингиз айтинг, ижодкорнинг шаъни, гурури, санъатга садоқат деган тушунчалар қаёқда қолди?

Ваҳоланки, ҳўзирги вақтда биз кино соҳасига давлат бюджетидан ҳар йили миллиардлаб сўм маблағ ажратяпмиз. Биргина шу йилнинг ўзида “Ўзбеккино” миллий агентлигига бюджетдан 12 миллиард 400 миллион сўм ажратилди.

Ўки бўлмаса, республикаимиздаги мавжуд 37 та театр фаолиятини таъминлаш учун ҳам ҳар йили катта миқдорда маблағлар йўналтирилади. Бу йилнинг ўзида ушбу мақсадда давлат бюджетидан 81 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратилган.

Албатта, давлатимиз, жамиятимиз санъат ривожини учун ҳеч нарсани аямайди. Лекин бу борада қўтилган натижага эришилаётганими? Бу саволга бугун ижобий жавоб бериш қийин эканини, ўйлайманки, ҳаммамиз яхши биламиз.

Ақсарият театрларимизнинг репертуарлари гоёвий-бадий жиҳатдан ночор, улардан ўрин олган спектаклларда бугунги кун нафаси, одамларни ўйлантираётган, ҳаяжонга солаётган жиддий ижтимоий муаммолар ўз аксини топмапти.

Афсўсики, театрларимиз кўпроқ маиший мавзулардаги ингил-елли, бачкана асарлар, одамга на маънавий озик, на эстетик завқ берадиган томошаларни намойиш этишга ўрганиб қолган.

Ҳўрматли театр арбобларимиз ўзларининг матбуот ва телевидениедаги чиқишларида кўпинча маърифатпарвар бобомиз Маҳмуд-ўжа Бехбудийнинг **“Театр — ибратхонадир”** деган ҳикмати сўзларини келтириши яхши кўрадилар. Лекин мана шу доно сўзларни фақат оғизда айтмасдан, ўз фаолиятимизда уларга амал қилсак, айни муддао бўларди, деб ўйлайман.

Мен гоҳ-гоҳида маданият соҳасига масъул бўлган раҳбарларимиздан “Қачон энди, бир яхши спектакль ёки кинофильм яратиб, бизни тақлиф қиласизлар”, деб сўраб тураман. Афсўсики, шунда улар хижолат тортиб, “Шавкат Миромонович, ҳали сизга кўрсатадиган муносиб асарлар яратолганимиз йўқ, бизга яна озгина фурсат бering”, дейишади. Майли, мен тушушман, бу ижодий жараён, лекин ҳар қандай муддатнинг ҳам чегараси бўлиши керак-ку. Ўзингиз айтинг, халқимизга манзур бўладиган фильм ва спектакллар қачон яратилади?

Азиз дўстлар!

Барчангиз яхши хабардорсиз, мамлакатимизда маданият тизимини ривожлантириш бўйича ҳам катта ишлар амалга оширилмоқда.

Ўтган қисқа даврда бу б

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

Бошланиши 1-, 2-саҳифаларда.

Яна бир муҳим масала – энг оммавий санъат бўлган эстрада санъатини ривожлантириш вазирлик эътиборидан четда қолмади.

Энг асосий камчилик – бу соҳада ижод қилаётган аксарият ижрочилар фаолиятида талабчанлик ва масъулият, ижтимоий жараёнларга дахлдорлик тўғриси тобора пасайиб бормоқда.

Мен ўз тажрибамдан яхши биламан, катта байрамларимизни – бу Мустақиллик, Наврўз ёки Конституция байрами бўладими – уларни ўтказишда бизни энг қийнайдиган, ҳунобимизни чиқарадиган нарсаси – бу эстрада дастури эканини ҳаммамиз яхши биласиз. Минг афсуски, мана шу ҳолат ҳали ҳам барҳам толгани йўқ.

Эстрада санъатидаги камчиликларнинг асосий сабаблари ҳеч кимга сир эмас. Кўпчилик қўшиқчилар масъулиятни унутиб, ўз устида ишламай қўйган, изланиш, маҳоратини ошириш, янги ижодий ғоялар билан яшаш, санъат дунёсига, муҳлисларга ҳурмат каби тушунчалар уларга бегона бўлиб қолган, десак, қанчалик аччиқ бўлмасин, бу ҳам ҳақиқат.

Шундай санъаткорлар ҳам борки, унвон олгунча тинимсиз елиб-югуради, ҳол-жаминиғиза қўймайди. Унвон олдимга, томон, сувга тушган тошдек жим бўлиб кетади. Улардан унвонга яраша, халқнинг эътиборига яраша ижод қилиб, деб сўраш ўринлими ёки йўқми? Ижодкорнинг талаби билан бирга бурчи ҳам бўлиши керак эмасми?

Шу муносабат билан мусиқа санъати соҳасида фахрий унвонлар, авваламбор, “Ўзбекистон халқ артисти”, “Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби”, “Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист”, “Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими” каби мукофотлар билан тақдирлаш масаласини, бу борада қабул қилинган норматив-меъёрий ҳужжатларни танқидий нуқтаи назардан қайта кўриб чиқиш вақти келди, деб ўйлайман.

Кўпчилигимиз яхши биламиз, илгари “Халқ артисти” деган унвон олиш учун санъаткор неча ўн йиллар самарали ижод қилиши талаб этиларди. Масалан, машҳур ҳофиз Таваккал Кодиров “Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист” унвонини олганидан кейин – шунга эътибор беринг – орадан 25 йил ўтиб, “Ўзбекистон халқ артисти” унвони билан тақдирланган эди. Яқин ўтмишдан бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Шу маънода, унвон беришда санъаткорнинг фақат тўртта қўшиғи эмас, унинг ижтимоий фаоллиги, муносиб шоғирдлар тарбиялагани, эл-юрт ўртасидаги обрў-эътибори, энг муҳими, санъатга садоқати устувор меъзон сифатида белгиланиши шарт. Бошқача айтганда, биз бу юксак унвонларнинг нуфузи ва обрўсини сақлашимиз лозим.

Бизнинг халқимиз – санъатсевар халқ, ўзи севган, ёқтирган ижрочиларни нафақат телевизор ёки саҳнада, балки ўзининг яхши кунларида, тўй-ҳашамларида ҳам кўргиси келади. Буни ҳаммамиз тўғри тушунамиз. Минг афсуски, бугунги эстрада хонандаларининг аксарияти ҳали Янгиёйўлга, ҳали Шовотга, ҳали Янгиқўрғонга, ҳали Чирчиқчага тўйга қатнаш билан овора. Бошқа бирон масала билан иши йўқ.

Албатта, санъаткорда ҳам оила, бола-чақа бор, уларнинг ҳам ҳаётий эҳтиёжлари бор. Бунямиз тўғри тушунамиз. Лекин ижодни пулга, мол-дунёга алмаштирган одамдан санъат шафқатсиз ўч олади. Охир-оқибатда ҳар қандай ёрқин истеъдод ҳам сўниб, эл-юрт назаридан қолади.

Шу ўринда, яна бир масалага сизларнинг эътиборингизни қаратмоқчиман. Гап санъаткор одоби, уларнинг юриш-туриши, кийиниш маданияти, муомаласи билан бошқаларга, энг аввало, ёшларимизга ўрнатилган зарурлиги ҳақида бормоқда.

Хушовоз хонанда Санобар Раҳмонованинг бир пайлар қўйлаган дилбар қўшиқларини томошабинлар ҳозир ҳам соғиниб эслайдилар. Бу санъаткор телеэкранда ҳам, саҳнада ҳам ибони, ҳаёли, ҳақиқий ўзбек қизининг қиёфасини, чинакам образини яратиб, қанча қанча қизларимизга ибрат бўлган эди.

Афсуски, бугун телевидение орқали берилаётган базми клипларни оила, фарзандлар даврасида томоша қилиб бўлмай қолди. Хар бир ҳаракатида гарбга тақлид сезилиб турадиган, очик-сочик кийинган ёшларни кўриб, наҳотки шулар ҳам бизнинг фарзандларимиз, бизнинг миллатимиз вакиллари бўлса, деб ўйлаб қоласан киши.

Албатта, бундай муаммолар санъатни муқаддас деб биладиган устоз ижодкорларимизни ҳам қийнаётгани табиий. Шундан келиб чиққан ҳолда, “Ўзбекконцерт” қошида “Ўзбекистон халқ артистлари” клубини ташкил этсак, нима дейсизлар?

Ушбу клуб аъзолари мунтазам йиғилишиб, юртимиз ва жаҳон санъат оламида юз бераётган ижодий жараёнларни муҳокама қилиб борса, юқорида тилга олинган камчилик ва муаммоларни ечиш, ёш истеъдодлар тарбияси, маданиятимизни раванг қилиш бўйича янги ғоя, ташаббус ва тақлифлар билдириб борса, ўйлайманки, фойдадан холи бўлмасди. Клубнинг энг фаол аъзолари

бўлган Халқ артистларини йил якуни бўйича эътироф этиб, рағбатлантириб боришни ҳам йўлга қўйиш лозим.

Сизларга маълумки, собиқ иттифок ҳудудидаги бошқа давлатлардан фарқли ўлароқ, фақат Ўзбекистонда эстрада ижодкорлари аҳолига маданий хизмат кўрсатишдан топадиган даромадлари бўйича солиқ тўлаш мажбуриятдан озод қилинган. Айтайлик, хонандаларимиз ўзининг гастроль-концерт фаолиятини амалга ошириш учун бир йилда бир марта белгиланган тартибда маълум миқдордаги маблағни тўлаб, лицензия олади. Бўлди. Бошқа солиқ йўқ. Аксарият қўшиқчилар мана шу лицензияга тўлайдиган пулни битта тўйда топиши ҳам сир эмас.

Шунинг учун баъзан молия ва солиқ идоралари томонидан эстрада хонандаларини, бошқа давлатлардаги каби, даромад солиғига тортиш бўйича тақлифлар билдирилади. Лекин биз азбаройи санъатимиз, маданиятимиз ривожини, халқимизнинг маънавий савиясини юксалтиришни ўйлаб, бу тақлифларга розилик бермай келяпмиз.

Ҳаммамиз тушунасиз, саломга яраша алик ҳам бўлиши керак. Халқимиз санъаткорлардан яратилган ана шундай имконият ва имтиёзларга яраша соҳаб кутишга ҳақли, албатта.

Шу муносабат билан бугун бир фикрни алоҳида таъкидлаб айтишни зарур, деб ҳисоблайман.

Ўзбекистонда адабиёт ва санъат, маданият, оммавий ахборот воситалари, маънавият ва маърифат бизнесга айландириш шарт ва биз бунга ҳеч қачон йўл қўймаймиз.

Кимда-ким бу соҳаларга фақат пул ишлаш, фақат иқтисодий фойда қўриш мақсадида қираётган бўлса, улар, марҳамат, тадбиркорлик, бизнес соҳасига борсин. Мана, бу борада қанча-қанча имконият ва имтиёзлар яратиб берапмиз – шу соҳага ўтиб ишласин. Лекин ижодий ишларга аралашиб, ўзини ҳам, санъат деган муқаддас тушунчани ҳам беобрў қилмасин. Буни ҳеч ким ҳеч қачон унуттишга ҳаққи йўқ.

Муҳтарам дўстлар!

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, яна бир муҳим, таъбир жоиз бўлса, нозик бир масала ҳусусида сизлар билан маслаҳатлашиб олишни зарур деб биламан.

Жойларда бўлаётган учрашув ва мулоқотларда кўп-кўп одамлар менга айтаяпти, Виртуал қабулхонага ёзаяпти, “Тўй-маъракаларимизни бир тартибга солиб беринглар”, деб мурожаат қилипти. Ҳақиқатан ҳам, айтиш масала неча йиллар, хатто асрлардан бери кун тартибидан тушмасдан келади. Жадид боболаримиз ҳам тўй-маъракаларимиздаги исрофгарчилик, дабдабасизлик, мактанчоклик миллатимизни маънавий таназзулга етаклайдиган иллат экани ҳақида қандай қуёниб ўтганларини яхши биламиз.

Мана, ўзинглар кўрпа-сизлар, соппа-соғ юрган айрим одамлар эллика қирмасдан туриб тўсатдан инсульт бўляпти, инфаркт бўляпти. Сабабини суриштирсангиз, бошқалардан қолмасликка тиришиб, катта тўй қиланман, деб қарзга ботган бўлади. Хали қарзидан қутулмасдан, яна тўй қилиши керак. Очиғини айтганидан бўлсак, тўй-ҳашамлар билан боғлиқ ортқича харажатлар минг-минглаб оилаларнинг нафақат иқтисодий аҳолига, балки, бутун ҳаётига жиддий салбий таъсир кўрсатмоқда.

Бугун ҳаётимизда кўпайиб бораётган оилавий можаролар, уруш-жанжаллар, ажраллишлар, қудалар ўртасидаги совуқчилик сабаблари ҳам аксарият ҳолларда худди шу нарсасга бориб тақалади.

Энг ёмони, айрим пул топиб ақл топмаган, маънавий савияси паст кимсалар тўй-ҳашамлар, маъракаларни ўтказиш бўйича мусобақа ўйнаб, турли-туман янги одамларни ўйлаб топяпти. Буларни эшитиб, баъзан одам ҳайратдан ёқасини ушлаб қолади.

Мана, Тошкентдаги тўйларда “келиннавкар” деган яна бир бало чиқибди. Нима эмиш, энди келиннинг ота-онаси қизига қўшиб унинг ўнлаб дўгоналарини ҳам бир хил кийинтириши, ясантириши керак экан. Бундай бемаза қилиқлар қарердан чиқаяпти? Ёшларимиз кимдан ўрганапти буни?

Яқинда ўтган “Қамолот” қурултойида мен ёшларнинг оғзини пойладим. Бирорта йигит ёки қиз чиқиб, “Эй, дўстлар, тенгдошлар, биз ўйланамиз, турмушга чиқамиз деб ота-оналаримизни ниятда қийнаб қўйдик. Келин-глар энди, уларни бундай оғир таъшишга қўймайлик, келажакимизни, миллатимизнинг шайини ўйлаб, тўйларимизни камтарона, ихчам қилиб ўтказайлик”, деган гапларни айт-тармакан, деб кутдим. Афсуски, улардан бу масалада ҳеч қандай фикр эшитмадим.

Тўй-маърака – бу фақат шахсий иш эмас, балки ижтимоий масала эканини инобатга олган ҳолда, Бош вазир А.Арипов, Бош вазир ўринбосари Т.Норбоевага тегишли таъкидотлар билан биргаликда оилавий маросимларни тартибга солиш, уларни ихчам, исрофгарчилик ва дабдабага йўл қўймасдан ўтказиш бўйича бир ой муддатда Президент қарори лойиҳасини тайёрлаш вазифаси топширилади.

Қадрли юртдошлар!

Албатта, адабиёт ва санъат, маданият соҳаларида юзага келган жиддий муаммо ва камчиликларнинг объектив ва субъектив сабаблари бор. Буларни барчамиз яхши тушуниб турибмиз.

Бугун биз “ижодкорларимиз ишламаяпти”, деб сизлардан, сизлар эса “давлат ёрдам бермаяпти”, деб бизлардан гина қилиб ўтиришимизнинг мавриди эмас. Келин-глар, бугун ўз олдимизга “Ким айбдор?” деб эмас, “Ким нима қилиши керак?” деган савол қўяйлик.

Мен биламан, юксак маданиятли, камтарин инсонлар сифатида сизлар иш шариитингиз ёки моддий аҳволингиз ҳақида шикоят қилмайсиз. Бугунги учрашувга тайёр-гарлик қўриш жараёнида тегишли соҳа мутахассислари билан биргаликда сизларни қийнаётган муаммоларни атрофлича ўрганиб чиқдик ва уларнинг ечимлари бўйича бир қанча қарор лойиҳаларини тайёрладик.

Рухсатингиз билан, ана шу ҳужжатларнинг қисқача мазмуни билан сизларни таништириб ўтсам.

Биринчидан. Маънавий ҳаётимизни янги, юксак босқичга кўтариш, авваламбор, Бастакорлар, Рассомлар, Театр арбоблари ва Журналистлар ижодий уюшмаларининг ижтимоий ҳаётимиздаги ўрни ва нуфузини ошириш, уларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, мамлакатимиз ижодкор зиёлиларининг салоҳиятини рўёбга қиқариш, муносиб иш ва турмуш шариитини яратиб беришга хизмат қиладиган **“Илҳом” жамоат фондини** ташкил этиш бўйича қарор лойиҳаси тайёрланганини маълум қилмоқчиман.

Ушбу фондини молиявий қўллаб-қувватлаш мақсадида давлат томонидан 20 миллиард сўм миқдорда маблағ ажратилади ҳамда у 2022 йилга қадар барча солиқ ва мажбурий тўловлардан озод қилинади.

Иккинчидан. Сизларга маълумки, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ташкил топганига 70 йил тўлганига қарамасдан, ҳозиргача ўз биносига эга бўлмасдан, ижара биноларда фаолият кўрсатиб келаётган эди. Шунинг ҳисобга олиб, Адилбашари хайбони ҳудудида Уюшма учун алоҳида бино қуриляпти. Насиб қилса, мустақиллигимизнинг 26 йиллик байрами арафасида уни ёзувчиларимиз ихтиёрига топширамыз. Ушбу янги бинода “Ижод” жамоат фонди, шунингдек “Шарк юлдузи”, “Звезда Востока”, “Ёшлик” журналлари ҳам жойлашади.

Шунингдек, бу ҳудудда Ёзувчилар уюшмаси аъзолари учун иттиёзли ипотека кредити асосида 2 та кўп қаватли уй барпо этиш, шу тариқа ушбу ҳудудни том маънода адилбашар масканига айлантириш кўзда тутилмоқда.

Яқин келгусида Зомин ва Паркент туманларининг сўлими ва хушманлар, илҳомбахш ҳудудларида ижодкор зиёлиларимиз учун замонавий ижод уйлари – коттежлар қурилиш режалаштирилмоқда. Бу коттежлар ижодий иш учун маълум муддатга ижарага берилиши мумкин. Уларга йўлланма билан борадиган адиб ва санъаткорларимиз ҳам ижод қилади, ҳам ёшларга маҳорат сирларини сабоқ беради, деб умид қиламиз.

Маълумки, бир вақтлар Ўзбекистон Миллий университети қошида **Олий адабиёт курси** ташкил этилган эди. Ҳозирги вақтда унинг фаолияти нима учундир тўхтаб қолган. Сабабини суриштирсак, ушбу курс битирувчиларига тегишли давлат гувоҳномасини бериш масаласида муаммо бўлган экан. Мен ўйлайманки, бу курс ёш истеъдод эгаларини тарбиялаб вояга етказишда жуда муҳим аҳамиятга эга. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги билан биргаликда бу масалани ўрганиб, тегишли тақлиф киритишни сўрайман.

Иқтидорли ёшларимизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларнинг ижодий камолоти учун барча шароитларни яратиб бериш устувор вазифаларимиздан бири бўлиши керак. Шу маънода, сизлар билан яна бир тақлифни ўртоқлашмоқчиман.

Эсингизда бўлса, илгари яхши бир анъана бор эди. Яъни, маданият ва санъатнинг барча йўналишлари бўйича истеъдодли ёшларнинг республика миқёсидаги семинарлари ўтказиларди. Ана шу эзгу анъанани тиклаб, адабиёт, театр ва кино, мусиқа ва тасвирий санъат, журналистика соҳаларига қириб келаётган ёш истеъдод эгалари учун **Ўзбекистон ёш ижодкорларининг семинарини** ташкил этсак, нима дейсизлар?

Бу ижодий анжуман ёшларимизни маҳорат сирларига ошно қилиш билан бирга, улар ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини ҳам қарор топтиришга хизмат қилган бўларди.

Учинчидан. Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг тўлақонли фаолият юритишини таъминлайдиган молиявий механизм, орадан 20 йилдан ошқ муддат ўтган бўлса-да, хали-ҳануз аниқ белгиланмаган. Уюшмани алоҳида бино билан таъминлаш масаласи ҳам неча йиллардан бери ечиммай келмоқда. Шунинг учун Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасининг фаолиятини тақомиллаштириш ва моддий-техник базасини кучайтириш бўйича қарор лойиҳаси устида иш олиб боришмоқда.

Ушбу қарорда Уюшманинг молиявий ман-

баларини аниқлаш, вилоят бўлиmlарининг моддий-техник базасини кучайтириш, Уюшма ходимларининг меҳнат шариитларини яхшилаш каби масалалар ҳам ўз амалий ифодасини топади. Ёзувчилар уюшмаси йил охирига қадар янги бинога кўчиб ўтиши муносабати билан унинг Ислом Қаримов кўчаси, 16-“А” уйда жойлашган идораси Журналистлар ижодий уюшмасига берилишини сизларга маълум қилмоқчиман.

Тўртинчидан. Ўзбекистон Бадий академияси фаолиятини ривожлантириш бўйича ҳам Президент қарори тайёрланмоқда. Унга қўра, Бадий академия аъзоларининг ижтимоий таъминот шариитлари Ўзбекистон Фанлар академияси аъзоларининг ижтимоий таъминот шариитларига тенглаштирилмоқда. Қарор лойиҳасида яна бир муҳим масала, яъни рассом ва ҳайкалтарошлар томонидан яратилган асарларни давлат музейларига сотиб олиш учун Маданият вазирлигига ҳар йили 2 миллиард сўм миқдорда маблағ ажратиш белгиланган.

Бешинчидан. Бугун биз Бастакорлар уюшмасининг фаолиятини танқид қилдик. Лекин кўп йиллар давомида бу Уюшмани ўз ҳолига ташлаб қўйганимиз, унинг аҳволидан хабар олмаганимиз – буям ҳақиқат. Шундан келиб чиққан ҳолда, Бастакорлар уюшмаси фаолиятини янада тақомиллаштириш, унинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, композитор ва бастакорларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадини кўзда тутидиган Президент қарори лойиҳаси тайёрланди.

Олтинчидан. “Миллий кинематография” янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ҳам Президент қарори лойиҳаси ишлаб чиқилди. Унга қўра, “Ўзбекфильм”, “Қорақалпоқфильм” ва Илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудияларини таъмирлаш, уларнинг моддий-техник базасини кучайтириш, энг замонавий технологиялар билан таъминлаш, янги кинотеатрлар қуриш кўзда тутилмоқда.

“Ўзбеккино” миллий агентлиги учун давлат буюртмасига асосан ишлаб чиқариладиган бадий фильмлар сонини 2018 йилда 20 та, 2020 йилда 30 тага, мультпликацион фильмлар сонини эса 2018 йилда 15 та, 2022 йилдан бошлаб 50 тага етказиш режалаштирилмоқда. Бундан ташқари, Агентлик ҳузурида Миллий кинематографияни ривожлантириш жамғармаси тузилиши белгиланган.

Еттинчидан. 2002 йилда ташкил этилган Ўзбекистон давлат консерваториясининг бугунги фаолияти, жумладан, қабул квоталари, ўқув дастурлари ва қўлланмалари, профессор-ўқитувчиларнинг илмий ва ижодий салоҳияти, моддий-техник базаси, ётоқхоналарнинг аҳоли талабга жавоб бермай қолгани бу ерда ўтирган аксарият ижодкорларимизга яхши аён. Бугунги кунда бу ерда 700 нафар ўрнига 1352 нафар талаба таҳсил олаётгани ҳам албатта таълим сифатида салбий таъсир кўрсатмасдан қолмайди.

Шуларнинг барчасини ҳисобга олган ҳолда, Ўзбекистон давлат консерваторияси фаолиятини янада ривожлантириш ва тақомиллаштириш бўйича қарор лойиҳаси ишлаб чиқилди. Қарорга қўра, бу ерда ўқув бинолари етишмай қолганини инобатга олиб, унинг Мирзо Улугбек туманидаги Мустақиллик проспектида жойлашган аввалги биносини қайтариб бериш кўзда тутилмоқда. Бу бинода фаолият кўрсатаётган В.Успенский номидаги академик мусиқа лицейи ўқувчилари ўзларининг олдинги биносига ўқишни давом эттиришлари учун имконият етарли.

Шу билан бирга, Қорақалпоғистон Республикаси ва барча вилоятларнинг энг яхши санъат коллежлари негизида Ўзбекистон давлат консерваториясининг ижодий таълим марказларини ташкил этиш режалаштирилган.

Айни вақтда, консерватория фаолиятини қўллаб-қувватлаш учун унинг ҳузурида махсус фонд тузилади. Бундан ташқари, собиқ Свердлов концерт залини ҳам капитал таъмирлаб, консерватория ихтиёрига берамиз. Консерватория ёнида унга янги ётоқхона барпо этилади. Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманидаги мавжуд замонавий санаторийлардан бири консерватория ва умуман, шу йўналишдаги таълим муассасалари жамоаларига ажратилади.

Мусиқа санъати соҳасидаги ушбу етакчи олий ўқув даргоҳининг нуфузи ва мақомини янада ошириш мақсадида Маданият вазирлиги айтиш билан консерватория ректори вази-фасини баҳарлаш ҳам қарорда белгиланган.

Саккинчидан. Сизларга маълумки, бутун дунёда маданият вазирликлари шу мамлакатнинг юзи ҳисобланиб, энг гузал, энг сабатли биноларда фаолият олиб боради. Афсуски, бизнинг вазирлигимиз ҳозирги вақтда ноқулай бир шариитда, асосан расмий идоралар жойлашган бинода иш олиб бормоқда. Бу эса маданий жамоатчилигимиз, ижод аҳлининг вазирликка бемалол, эркин қириб-чиқишига, бу ерда турли ижодий тадбирлар ўтказишга тўсқинлик қилмоқда. Шунинг учун пойтахтимизнинг Тарас Шевченко кўчасидаги 1-уйи – илгари Ташки савдо вазирлиги жойлашган кўркам, тарихий бинони Маданият вазирлигига ажратиш масаласи кўриб чиқилмоқда.

Тўққизинчидан. Бугунги кунда адабиёт ва санъат, умуман маданият соҳаларида мавжуд муаммо ва камчиликларнинг туб илдиларини таҳлил қилиб кўрадиган бўлсак, уларнинг аксарияти малакали кадрлар етишмаслиги билан боғлиқ экани аён бўлади.

Юқорида маданият ва санъат муассасаларида меҳнат қилаётган кадрларнинг 50 фоиздан зиёди олий маълумотга эга эмаслигини айтиб ўтдик. Айни вақтда, республика театрларида 45 фоиз ижодий ходимлар тегишли олий маълумотга эга бўлмаган ҳолда фаолият юритаётгани, туманларда жойлашган болалар мусиқа ва санъат мактабларида ишлаётган ўқитувчиларнинг 72 фоизи ўрта махсус маълумотга эга экани ҳам барчамизда жиддий ташвиш уйғотади.

Яқинда Қўқон шаҳар мусиқади драма театрига борганимизда ҳам худди шундай аҳволга дуч келдик. У ерда ишлаётган жами 53 нафар ижодий ходимнинг атиги 11 нафари олий маълумотга эга, ҳолос. Қолган 42 нафарини ўрта махсус ва ўрта маълумотга эга ходимлар ташкил этади. Албатта, бу муассасаларда ишлаётган ёш ийгит ва қизлар астойдил интилиб ҳаракат қилаётган бўлса-да, барибир уларнинг фаолиятида зарур билим ва малака етишмаётгани сезилиб турибди.

Шунинг учун ҳам аввало маданият ва санъат йўналишидаги олий ўқув юртлари, лицей ва коллежлар, мусиқа ва санъат мактабларининг фаолиятини тубдан қайта қўриб чиқиш зарур.

Мана, юртимизда қанча болалар мусиқа ва санъат мактаблари бор, айни вақтда миллий адабиётимиз ва санъатимизнинг атоқли намояндалари номида янги ижодий марказлар ташкил қилинмади. Хўш, уларда кимлар меҳнат қилипти? Ёшларимизга ижод сирларини кимлар қай даражада ўргатапти? Таникли санъаткорларимиз, ёзувчи ва шоирларимизнинг бу мактаблар билан алоқаси қандай?

Хабарингиз бор, яқинда юртимизда атоқли санъаткор Комилжон Отаниёзовнинг 100 йиллик юбилейи катта тантана билан нишонланди. Ушбу тадбирларда бу ерда ўтирган кўпчилик ижодкорларимиз иштирок этди. Қўшни республикалардан – Қозоғистондан, Тожикистондан меҳмонлар келди. Машҳур ҳофиз Жўрабек Муродовнинг самийи сўзларини ҳаммамиз ҳаждон билан эшитдик.

Қаранг, Комилжон Отаниёзовнинг нафақат Ўзбекистонда, балки бутун Ўрта Осиё бўйича қанча-қанча шоғирдлари бор экан. Шу гапларни эшитгандан, шахсан мен, буюк ҳофизимизнинг қўшиғидан ҳам шоғирди кўп экан, деб ўйлаб қолдим.

Қани, айтинг-чи, бугун қайси Халқ артистимиз ўзининг шундай муносиб шоғирдлари борлиги, шоғирдпарварлиги билан мактана олади? Шу саволлардан келиб чиқиб, сизларга бир тақлиф билан мурожаат қилмоқчиман. Республикадаги ҳар бир мусиқа ва санъат мактабига, ижодий марказларга танқиди адабиёт, санъат ва маданият намояндаларини бадий раҳбар ёки директор сифатида тайинласак, улар учун бошқа шарт-шароитларни яратиб берсак, нима дейсизлар?

Мана, давраимизда Ғуломжон Ёқубов, Фарух Зокиров, Ортиқ Отажонов, Юлдуз Усмонова, Маҳмуд Назомов, Зулайхо Бойхорова, Озодбек Назарбеков, Ғафур ва Ғулом Эшонновлар, Гулсман Мамазоитова каби Халқ артистлари ўтирибди. Сизларнинг ҳар бирингиз биттадан санъат коллежи ёки мусиқа мактабига бориб раҳбарлик қилсангиз, мен ўйлайманки, бундан санъатимиз фақат ютган бўлар эди. Айни вақтда юзлаб шоғирдлар етиштириб, ўзингизга ҳайкал қўйган бўлардингиз.

Масалан, Ўзбекистон халқ артисти Афзал Рафиковни ёш дикторлар мактабига раҳбар қилиб қўйсак, иқтидорли ёшларимиз у кишидан ж

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ, МАДАНИЯТНИ РИВОЖЛАШТИРИШ — ХАЛҚИМИЗ МАЪНАВИЙ ОЛАМИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРИДИР

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон ижодкор зиёлилари вакиллари билан учрашувдаги маърузаси

Бошланиши 1-, 2-, 3-саҳифаларда.

Юқорида зикр этилган барча масалаларни комплекс ҳал этиш бўйича Бош вазир А.Арипов, Давлат маслаҳатчилари Х.Султонов, А.Юнусхўжаев, олий ва ўрта махсус таълим вазири И.Мажидов, ҳалқ таълими вазири У.Иноят, маданият вазири М.Муратов, Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси раиси Б.Зокоров бир ой муддатда тегишли тақлифлар киритишлари зарур.

Унингчидан. Бугун маърифатли дунёда шундай аъёна маъжудки, йирик компаниялар, банклар, фирмалар маданий ташкилотларга ҳомийлик қилишни ўзлари учун шараф деб биладилар. Бъёнан, қани эди, бизда ҳам шундай ҳомийлар кўпайса, деб оруз қиламан.

Аждодларимиз ўз даврида яратган илмий ва ижодий мактабларнинг вужудга келишида аввало ана шундай маърифатпарвар ҳомийларнинг ҳиссаси ҳал қилувчи аҳамият касб этгани яхши маълум.

Шундан келиб чиққан ҳолда, яна бир тақлифни ўртага ташламоқчиман. Юртимиздаги етакчи ижодий ташкилотларнинг "дўстлари клублари"ни ташкил этсак, уларга йирик корхона, банк ва компанияларни ҳомий сифатида бириктириб қўйсак, шартнома асосида уларнинг доимий ҳамкорлигини йўлга қўйсак, нима дейсизлар?

Масалан, Миллий банк раҳбари Сўхроб Холмуродов биз Ўзбекистон давлат консерваториясини оталиққа оламиз, "Консерваториянинг дўстлари клуби"ни тузиб, унга раҳбарлик қиламиз, деган ташаббус билан чиқяпти.

Олмалик кон-металлургия компанияси раҳбари, сенатор Александр Фармонов эса "Биз Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг дўстлари клубига раҳбарлик қилсак", деган тақлифни билдирапти. Халқ банки "Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг дўстлари клуби"га раҳбарлик қилмоқчи.

Яқинда фаолияти тўхтаб қолган Театр ар-боблари уюшмасини қайта тиклаш тўғрисида тақлифлар билдирилмоқда. Бу уюшма фаолиятига "Ўзпахтасаноатэкспорт" ҳолдинг компа-

ниясининг ҳомийлик қилиш ҳақидаги ташаббусини биз албатта қўллаб-қувватлаймиз. "Ўзозиковқатсанотхолдинг" ҳолдинг компанияси Юнус Ражабий номидаги мақом ансамблига ҳомийлик қилмоқчи.

"Ўзкимёсаноат" акциядорлик жамияти Ўзбек Миллий академик драма театри билан ёнма-ён жойлашган. Компания раҳбарияти "Кўшимга ёрдам кўрсатаман, Миллий театрнинг дўстлари клубига раҳбарлик қиламан", деяпти. Раҳмат уларга.

Шулар қаторида Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат академик катта театрга — "Ўзбекнефтгаз" миллий ҳолдинг компанияси, Ўзбек давлат драма театрига — Ўзбекистон ёшлар иттифоқи, Мухимий номидаги Ўзбекистон давлат мусикали театрига — "Ўзсанот-қурилишбанк", Республика ёш томошабинлар театрига — Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Республика кўғирчоқ театрига — "Ўзэлтхесаноат" компанияси ҳомийлик қилиш истагини билдирмоқда.

Ўзбекистон давлат мусикали комедия (опера) театрини эса — "Капиталбанк", Ўзбекистон академик рус драма театрини — "Ўзгросуғурта" компанияси, Ўзбекистон ёшлар театрини — "Ўзметкомбинат" акциядорлик жамияти, Республика сатира театрини — "Ўзбекистон темир йўллари" акциядорлик жамияти, "Томоша" болалар театр-студиясини — "Алоқабанк", "Дийдор" театр-студиясини — "Микрокредитбанк" акциядорлик тижорат банки оталиққа олмоқчи.

Худди шу асосда Бастакорлар уюшмасига — "Асаса банк", Рассомлар уюшмасига — "Ўзвинсаноатхолдинг" компанияси, Тошкент давлат миллий рақс ва хореография олий мактабига — "Ипотек банк", Миллий рассомлик ва дизайн институтига — "Ўздонмаҳсулот" компанияси, "Ўзбеккино" миллий агентлигига — "Ўзавтосаноат" компанияси, Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмасига — Республика товар-хомашё биржаси ҳомий бўлиш ташаббуси билан чиқмоқда.

Мамлакатимиздаги етакчи музейларни, ав-

вало Адабиёт музейини молиявий қўллаб-қувватлаш ишларини ташкил этиш бўйича Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси раиси Ботир Парпиев амалий тақлифлар билдирмоқда.

Айни вақтда Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоят ҳокимликлари ўз худудларидаги театрларга ҳомийлик қилиб, уларнинг фаолиятини кучайтириш учун 1 миллиард сўмдан маблағ ажратиш ниятида экани барчамизни хурсанд қилмоқда.

"Ўтган кунлар" фильмида Юсуфбек ҳожи айтганидек, қаранг, бизнинг шундай маърифатпарвар раҳбарларимиз бор экан-у, биз беҳабар юрган эканмиз. Келинглар, барчамизнинг номимиздан уларга раҳмат айтиб, ишларига муваффақият тилайлик.

Мен ишонаман, бу раҳбарларимиз ижодий уюшмаларга нафақат моддий, балки энг аввало, маънавий ёрдам берадилар. Яъни, оила аъзолари, меҳнат жамоалари билан биргаликда театрларга, кино ва кўргазма залларига, концертларга бориб, бошқаларга намуна кўрсатсалар, нур устига нур бўларди.

Яна бир муҳим масала — ижодий соҳалар, жумладан, оммавий ахборот воситаларини бугунги талаблар асосида янада ривожлантириш мақсадида солиқ ва мажбурий тўловлар бўйича белгиланган қўшимча имтиёз ва преференциялар муддатини яна 5 йилга узайтириш чора-тадбирлари кўрилоқда.

Энг муҳими, бадий ижодкорлар ва оммавий ахборот воситалари ходимларига тўланаётган қалам ҳақи — гонорар миқдорини сезиларли даражада оширишга доир қарор лойиҳаси устида ҳам иш олиб борилоқда ва у яқин кунларда қабул қилинади.

Таъкидлаш жоизки, муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш борасидаги ишларимиз ҳам талабга жавоб бермайди. Шу мақсадда Интеллектуал мулк агентлигининг фаолиятини танқидий кўз билан қайтадан кўриб чиқиш зарур.

Ижод аҳлини қийнаб келаётган муаммолардан бири — бу уй-жой масаласи билан боғлиқ. Мана шу долзарб муаммони ечиш учун Тошкент ва Нукус шаҳарларида, барча вилоятлар марказларида имтиёзли кредит асосида

"Ижодкорлар уйлари" барпо этилиб, бу уйлардан адиблар, рассомлар, актёр ва режиссёрлар, композиторлар, маънавият тарғиботчилари, оммавий ахборот воситаларининг фаол вакилларига, шу жумладан, истеъдодли ёш ижодкорларга квартиралар ажратилади.

Маълумки, ҳозирги вақтда пенсия ёшидаги ижодкорлар энг кам иш ҳақининг 2 баробаридан кўп миқдорда қалам ҳақи олган тақдирда, уларнинг пенсиясидан 50 фоиз маблағни ушлаб қоладиган тартиб мавжуд. Бир вақтлар узоқни кўзламаган баъзи мансабдорлар томонидан жорий этилган бу тартиб айни ижодий камолотга етган ижодкорларимизнинг рағбатини сўндиришга хизмат қилётгани сир эмас.

Шу муносабат билан Бош вазир А.Арипов, Давлат маслаҳатчиси О.Муродов, Бош вазир ўринбосари Ж.Қўчқоров, молия вазири Б.Хўжаев, Давлат солиқ қўмитаси раиси Б.Парпиевга бир ой муддатда ушбу масала бўйича тегишли тақлиф тайёрлаш вазифаси топширилади.

Мухтарам дўстлар!

Биз жамиятимизда китобхонлик маданиятини юксалтириш бўйича бошлаган ишларимизни изчил давом эттирамиз.

Айни пайтда шу мақсадни ўзида ифода этган "Китоб маҳсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида" қарор лойиҳаси тайёрланаётганини сизларга маълум қилмоқчиман.

Ҳаммангизга маълум, матбаа корхоналари учун зарур қорғоз ва бўёқ маҳсулотлари четдан валюта эвазига олиб келинаётгани китоб, газета ва журналлар нархининг қимматлашишига сабаб бўлмоқда. Шу боис, биз республикамизда замонавий қорғоз sanoatини йўлга қўйиш бўйича фаол иш олиб бораёмиз. Бу борада яқинда Хитой давлатига бўлган сафаримиз чоғида "Син папер индустри" компанияси ва бошқа ташкилотлар билан келишувга эришилди.

Вазирлар Маҳкамаси (А.Раматов), Ташқи савдо вазирлиги (Ш.Тўлағанов), Инвестиция давлат қўмитаси (А.Аҳмадхўжаев) бу лойиҳани белгиланган муддатларда бажариш чораларини кўриши керак.

Мана, азиз дўстлар, кўриб турганингиздек, адабиёт ва санъат, маданият соҳасини замон талаблари асосида тараққий топтириш мақсадида қанча қарорлар, қанча лойиҳалар ишлаб чиқилди. Бугунги учрашувда сизлар билдирадиган фикр-мулоҳазалар, тақлиф ва тавсиялар асосида, биз бу ҳужжатларни янада такомиллаштириб, шундан кейин албатта қабул қиламиз.

Маданий ҳаётимиз равнақи йўлида ғоят муҳим аҳамиятга эга бўлган бу ишларни амалга ошириш, рўйбга чиқаришда сиз, мухтарам ижодкор зиёлиларимиз фаол иштирок этиб, ўз муносиб ҳиссангизни қўшасизлар, деб ишонаман.

Азиз ватандошлар!

Миллионлаб одамларнинг эътиборида бўлган, маданият, адабиёт ва санъат деган муқаддас даргоҳга қадам қўйган ҳар бир ижодкор, ҳеч шубҳасиз, аввало ўз халқининг қалбига қулоқ солиб, унинг дардида дармон бўлишга интилади. Сизларнинг барчангизни мен ўз ижодий фаолияти билан мана шундай ҳаётий эътиқодга умрбод амал қилиб келаётган фидойи инсонлар, деб биланман.

Мен шу ўринда аввал билдирган бир фикримни яна такрор айтмоқчиман. **Бизнинг ҳавас қилса арзийдиган буюқ тарихимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган улуг аждодларимиз бор. Ҳавас қилса арзийдиган бекиёс бойликларимиз бор. Ва мен ишонаман, насиб этса, ҳавас қилса арзийдиган буюқ келажгимиз, буюқ адабиётимиз ва санъатимиз ҳам албатта бўлади.**

Шу эзгу мақсад йўлида барчангизга сиҳат-саломатлик, янги ижодий ютуқлар, оилавий фаровонлик, фарзандлар камолини кўриш бахти насиб этишини тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат.

ИШОНЧ МАСЪУЛИЯТИ

Тошкент вилоятининг азамат дарёси билан ёндошу номдош бўлган Чирчиқ шаҳрида бугун ўз бераётган ўзгаришларини кўриб, замон шилдлатини ҳис қиласиз. Илгари фақат "қимёгарлар шаҳри" номи билан маълум бўлган Чирчиқ эндиликда енгил саноат, тадбиркорлик ва кичик бизнес марказига ҳам айланган. Янги банклар, савдо ва хизмат кўрсатиш мажмуалари ишга тушиб, ҳунари бор, илмли ёшлар учун кенг имкониятлар яратилмоқда.

Яқинда давлатимиз раҳбари Тошкент вилоятига ташрифи доирасида, Чирчиқ шаҳрига ҳам алоҳида эътибор қаратиб, бу ерда педагогика институтини очилиши тақлиф этганини эшитиб, хурсанд бўлгандик. Мана, бугун "Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институтини ташкил этиш тўғрисида"ги Президент қарори эълон қилиниб, янги ўқув йилига қадар институт фаолиятини йўлга қўйиш борасидаги ишлар бошланди. Айниқса, олий ўқув юртига ҳужжат топширган биз чирчиқлик ёшлар учун бу катта имкониятдир. Қарорга кўра 2017-2018 ўқув йилида Чирчиқ давлат педагогика институтининг талабалари контингенти Тошкент вилоятида доимий яшаётган, Тошкент давлат педагогика университети ва бошқа турдош олий таълим муассасаларига ҳужжат топшириб, белгиланган тўлов-контракт квоталари доирасида ўқишга қабул қилинмаган абитуриентлар ҳисобига шакллантирилади. Албатта, Президентимиз томонидан вилоятимиз ёшларига билдирилган бундай юксак ишонч замирида катта масъулият юки боришини ҳам унутмаслигимиз лозим.

Янги институт Тошкент вилоятининг туман ва шаҳарларидаги ёшлар учун қулай таълим даргоҳига айланиши аниқ. Энди ўқишга бориш учун ҳар кунги бир неча соат вақт ҳамда йўлқира сарфлаш шарт эмас. Ушбу олий ўқув юртига талабалар Тошкент вилоятидаги таълим муассасалари эътиҳолларини инобатга олган ҳолда қабул қилиниши белгиланган бўлибди. Демак, институтни тамомлаган ёш кадрлар соҳаларига мос иш ўрни билан таъминлаш ҳам қафолатланилади. Бундан ташқари, ушбу олий ўқув юрти мактабга, мактаб ва мактабдан ташқари таълим муассасаларининг педагогик кадрларини қайта тайёрлайдиган ва малакасини оширадиган илм даргоҳига айланиши ҳам режалаштирилган. Бир сўз билан айтганда, янги институтнинг очилиши нафақат шаҳримиз, балки бутун вилоят ҳаётидаги муҳим воқеа бўлади.

Адабиётта ҳавасманд тенгдошларим қаторида мен ҳам бу йил Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат тил ва адабиёт университетига ҳужжат топширдим. Ҳозир барча абитуриентлар сингари тест имтиҳонининг натижалари эълон қилинишини ҳаяжон билан кутяпман. Агар ўқишга кирсам келажакда магистратура босқичини Чирчиқ давлат педагогика институтида ўқиб, шу таълим муассасасида ўқитувчи бўлиб ишлаш, илмий иш билан шуғулланишни ният қилдим. Бу истак Тошкент вилоятидаги бошқа тенгдошларим кўнглида ҳам уйғонган бўлса ажаб эмас.

Муҳими, бугун юртимизда ўқишга чанқоқ, иқтидорли ёшлар учун йўللар очилди. Бир томондан ҳали мактаб, коллеж лицейларда тахсил олаётган ўқувчи ва сингилларимга ҳавасим келади. Улар келажакда янада кенг имкониятларга эга бўлиб, ўз билими, салоҳиятини юрт равнақи йўлида сафарбар қилишни бurchи, деб биладиган юксак маънавиятли авлод сифатида камолга етишига шубҳа йўқ.

Диллавоз НАЖИМОВА,
ёш ижодкор

Бошланиши биринчи саҳифада.

"Олмазор тумангаз"га қатнайвериб ҳақиқат топмайдим, — деб бошланган 80 ёшли отахон К.Яминовнинг шикоят хати. — Газ бўйича гарчи ҳамма тўловларини вақтида амалга ошириб келаётган бўлсам-да, беш миллион сўмдан ортиқ қарз ва ундан ойма-ой тугилаётган жаримадан қўтулолмаймапман". Хатнинг мазмунидан шу нарса маълум бўлдики, отахон бу қарзининг қандай пайдо бўлиб қолаётганини туман газ таъминоти корхонаси ходимлари тушунтириб беролмаётганига ҳайрон. Узоқ йиллар муҳандис бўлиб ишлаган фуқаро газ тўловларига доимо масъулият билан ёндашганини батафсил қоғоз-

қараяпти? Умуман, ушбу соҳа ходимларини ишга олишда қандай талабларга амал қилинади? Нималарга эътибор қаратилади?

Мана, яна бир фуқаронинг мурожаатига эътибор беринг: "Мен 2012 йилдан 2016 йилгача, яъни тўрт йил давомида электр таъминоти корхонаси назоратчиси Дилшод Камиллов орқали тўловни амалга оширганман ва ҳаммаша тўлов қорғозини олганман. 2016 йилнинг январ ойида у ишдан бўшаб кетгач, менга ўша йилнинг (2016 йилнинг) апрел ойида тўрт йиллик қарз ҳақида хабар берилди. Аниқланишича, тўлов ҳужжатларидаги пуллар базага бориб тушмаганмиш".

Хайрият, Президентнинг тумандаги Халқ қабулхонаси ходимлари аралашуви билан фуқаронинг асос-

вақт келди. Ўзларига тегишли бўлган кичкина муаммони ҳам ҳал қилишни орқага сураётган масъул раҳбарлар бугун хоналаридан ташқарига чиқиб атрофни кузатишса, аҳолининг кўнглига қўл солишса яхши бўларди.

Мана бу шикоятга эътибор беринг. Танишиб чиқсангиз, шу ҳам муаммоми, дейсиз. Тумандаги ҳовили бир хонадоннинг деворида неча йиллардан бери палапартиш осилиб ётган телефон симларини тартибга келтириш учун ярим кун ҳам вақт кетмабди. Аммо хонадон эгаси алоқа тармоғи станциясига бир неча бор мурожаат қилганига қарамай натижа бўлмаган. Халқ қабулхонасининг аралашуви билан муаммо барҳам топди. Айтмоқчиманки, ҳар бир соҳа вакили ўз иши-

қилинган. Аммо шу ерда ҳам ҳамюртларимизнинг қонунни ўзлари бузиб, кейин сарсон-саргардон бўлиш ҳоллари учрайди. АЙТАЙЛИК, бир фуқаро коммунал тўловлардан қочиб келини ва невараларини доимий рўйхатга қўймаган. Натияжада ўқиш ёки касалхонада даволаниш учун ҳужжат керак бўлганда, "икки оёқ бир этикка" тикилади. Қонун бузилишига йўл қўйгани учун жарима тўлаш, чоп-чоп бошланади. Ёки яхши ният билан дабдабали тўйлар қилиниб, хонадонга олиб келинган келин бир неча боланинг онаси-ю, ҳамон ота уйда рўйхатда туради. Сабабини сўрасангиз жуда уятли: "Агар ўғлим ажрасиб кетадиган бўлса, хотини уй талаб қилиши мумкин".

— Мен шу тумандаги 17-поли-

АСОСИЙ МЕЗОН — ХАЛҚ РОЗИЛИГИ

га туширган. Аризани синчиклаб ўқиган, тўлов қоғозларини кўздан кечирган ҳар қандай одам бу кимнинг хатоси эканини англаши қийин эмас.

Халқ қабулхонасига келиб тушган ариздан сўнг "Тошшаҳаргаз" идораси бу мурожаат билан шуғулланади ва истеъмолчининг автоматик бошқарув тизими базасидаги электрон маълумотлари ўрганилганда ҳисобдоннинг айни вақтдаги кўрсаткичи билан "Биллинггаз" дастуридаги кўрсаткич оралиқларида тафовут борлиги аниқланади ва истеъмолчининг қарздорлиги, жаримаси олиб ташланади.

Мурожаатларни ўрганиш жараёнида худди шундай муаммога дуч келган яна икки фуқароннинг мушқули осон бўлганига гувоҳ бўлдим. Яъни Т.Аминовнинг уч миллион сўмдан ортиқ, А.Солиқовнинг беш ярим миллион сўмлик асоссиз қарзи жаримаси билан бирга олиб ташланган. Аммо шу ўринда ҳақли савол туғилди. Бўйинга осмондан олиб илб қўйилган қарздорлик туфайли азият чеккан фуқаролар Халқ қабулхонасига неча ташкилотнинг эшиги тагида сарғайди экан? Қанча вақтини сарф қилиб умидсиз орқага қайтди экан? Газ таъминоти идораларининг жавоб хатларида "мутахассис фалончидеянинг техник хатоси", "назоратчининг англашилмовчиликка йўл қўйгани оқибати", "чалқашганлиги туфайли" деган баҳоналарни ўқирканман, уларнинг ўз ишига масъулиятсиз, чаласавод мутахассисларни қандай қилиб ишга олгани ва улар бу соҳада хизмат қилиб юрганига таажжубландим. Ана шундай ўз ишини ҳалол бажармаётган ходимларни ишлатаётган ва ҳамон ишга олаётган раҳбарлар қаёққа

сиз қарздорлиги олиб ташланибди. Аммо яна ўша савол тилингизга қўчади: бир жойда анча вақт ишлаб фуқароларнинг пулларини ўзлаштириб юборган ходимнинг қинғирлигидан наҳотки ўша корхона раҳбари беҳабар бўлса?

Мурожаатларни кўздан кечиришда давом этамиз.

Фуқаро Р. Норхўжаев йиллар давомида бир ташкилотда ишлайди. 2016 йилнинг апрел ойидан июн ойигача "оғир инсульт" ташхиси билан шифохонага тушади ва даволаниб чиққач ўзи ишлаётган ташкилотга касаллик варақасини топширади. Аммо ташкилот раҳбари унинг касал бўлган даврлари учун пул тўламайди. Мавлуда опа Норхўжаева қайта-қайта турмуш ўртоғининг нима учун касаллик варақасига пул тўланмаётгани сабабига ёзма равишда жавоб талаб қилишига қарамай, ташкилот раҳбари муҳр-сиз, имзосиз, қўлда ёзилган сана-сиз хат билан қиёфояланиб кўя қолади. Халқ қабулхонасига қилинган мурожаатдан кейин раҳбар Ф.Тошмухамедовга қонунчилик талабини бузгани учун жазо қўлланади.

— Бизга мурожаат қилувчиларнинг кўпчилиги турли идоралардан адолат топмагач шу ердан нажот излаб келади, — дейди Президентнинг Олмазор туманидаги Халқ қабулхонаси мудир Олим Пахриддинов. — Биз уларга қонун доирасида қўлимиздан келганча ёрдам берамиз. Фуқароларнинг йиллар давомида елқандан оғир тоғдек босиб турган муаммолари барҳам топганида хурсанд бўлганини кўриб енгил тортамыз. Масъул вазифаларни эгаллаб турган айрим лоқайд раҳбарларни ишлаганда, доимий равишда ҳақарат қилишга ўргатадиган

га масъулият билан ёндашса шикоят, ариза камаяди, халқ ундан рози бўлади.

Халқ қабулхонаси томонидан ташкил этилаётган сайёр қабуллар ўзининг ижобий натижаларини бермоқда.

— Биласизми, сайёр қабуллар орқали халқ ичига янада чуқурроқ кириб бориш мумкин, — дейди суҳбатдошим. — Уйма-уй, маҳаллама-маҳалла юриб, одамлар билан мулоқот қиламиз, уларни қийнаётган масалалар юзасидан қўлимиздан келганча ёрдам берамиз. Халқ қабулхонасига уй-жой масалалари бўйича ҳам кўп мурожаат тушади. Қабулхона ходимлари томонидан, аввало, ижтимоий ёрдамга муҳтож, ёлғиз оналар, кам таъминланган оилаларнинг шарт-шароити ўрганилиб, уларнинг талабларини қаноатлантириш чоралари кўрилоқда. Аммо мурожаатларни кузата туриб, олма пиш, озимга туш, дея "текин пишлоқ"га кўз тикаётганларга ҳам дуч келасиз. Масалан, бир ҳовилида тўрт нафар ака-ука оиласи билан яшайди. Сайёр қабул пайтида улар беғул уй-жой ажратилиш масаласида ёрдам сўраган.

Аммо соппа-соғ, ишлагаша, маблағ топишга куч-қуввати бор фуқароларга давлат ниманинг ҳисобидан уй беради? Биз уларга пойтахтимизда барпо этилаётган арзонлаштирилётган кўп қаватли уйлардан узоқ муддатли кредит асосида квартира олиш учун махсус комиссия ҳужжатларини топширишини тақлиф этдик.

Шаҳарда доимий рўйхатдан ўтиш учун қонуний асоси бўлган, аммо турли сабабларга кўра бу масалада қийинчиликка дуч келган барча фуқароларнинг мурожаатлари ҳам ҳал

қилинмади. Аммо шу ерда ҳам ҳамюртларимизнинг қонунни ўзлари бузиб, кейин сарсон-саргардон бўлиш ҳоллари учрайди. АЙТАЙЛИК, бир фуқаро коммунал тўловлардан қочиб келини ва невараларини доимий рўйхатга қўймаган. Натияжада ўқиш ёки касалхонада даволаниш учун ҳужжат керак бўлганда, "икки оёқ бир этикка" тикилади. Қонун бузилишига йўл қўйгани учун жарима тўлаш, чоп-чоп бошланади. Ёки яхши ният билан дабдабали тўйлар қилиниб, хонадонга олиб келинган келин бир неча боланинг онаси-ю, ҳамон ота уйда рўйхатда туради. Сабабини сўрасангиз жуда уятли: "Агар ўғлим ажрасиб кетадиган бўлса, хотини уй талаб қилиши мумкин".

— Мен шу тумандаги 17-поли-

линикада ишлайман, — дейди Халқ қабулхонасига фуқароларни қабул қилишга келган иммунолог шифокор Саида Абдуллаева. — Ҳозир менга эр билан келган етмиш ёшли отахон икки йилдан буён шикояттоғга йўлланма ололмаётган экан. Туман солиқни сақлаш бўлимига мурожаат қилса, у ердагилар: "Қаерга борсангиз боринг, қўлингиздан келганини қилинг", деб жавоб беришибди. Агар ўша ердаги раҳбар келган одамга вазиятни тушунтириб, лоақал ундан ширин сўзини аямаса, Халқ қабулхонасига мурожаат қилишга ҳожаат қолмасди.

Тўғри, Саида опа айтганидек, агар мутасадди раҳбарлар одамларни сабр билан тингласа, улар билан тўғри муомала қилишса, шундай ҳолатлар юз бермаган бўлар эди. Аҳолининг дастлаб мурожаат қиладиган маскани маҳалла. Агар маҳалла фаоллари, тегишли комиссиялар ўз ишини номигагина эмас, жиддий йўлга қўйса, одамларнинг муаммолари у қадар чиғаллашмайди. Арз қилиб келган аҳолига маҳалла фаоллари қарга учрашиш лозимлигини айта олиши керак. Шундагина фуқаро қарга мурожаат қилишини билмай ёки нотўғри манзилга бориб сарсон-саргардон бўлиб юрмайди.

Шу маънода Халқ қабулхоналари барча учун тўғри маслаҳаттўй ҳам. Улар барча мутасадди ташкилотлар билан ҳамкорликни намунали йўлга қўйган. Аммо шундай ташкилотлар ҳам борки, ҳамон кўзбўямачилик билан иш юритиш касалидан қутулмаётти.

Нилуфар Тошпўлатова Тошкент давлат иқтисодий университетининг халқроқ иқтисодий муносабат-

лар факултетини тугатгач, 14 йил банк соҳасида ишлаган. Оилавий шароити боис маълум муддат ишдан бўшлаган. Эндиликда ўз соҳаси бўйича иш тополмаётганидан шикоят қилади. Халқ қабулхонаси аралашуви билан унга 634 минг бадал пули ундириб берилади ва меҳнат биржаси орқали ўз соҳаси бўйича бўш иш ўринларига ишга жўн

Ўзбекистон амалий санъатининг етакчи соҳаларидан бўлган ёғоч ўймакорлиги қадимдан меъморчилик билан узвий тараққий этган. Халқ усталари ўймакорлик санъатининг маҳаллий хусусиятларини ва бетакорр анъаналарини сақлаб, ривожлантириб келганлар. XX асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб, Тошкент ёғоч ўймакорлиги мактабининг таниқли намояндаси Ортик Файзуллаев ўз ижодида асрий анъаналарни давом эттириш билан бирга, бебаҳо ҳунари сирларини издошларига ўргатди. Кўплаб шогирдлари орасида Тошкент ёғоч ўймакорлик мактабининг устозларидан бири сифатида тан олинган Ўзбекистон халқ устаси Сирожиддин Раҳматуллаев ҳам бор.

ЁҒОЧДАГИ БЕТАКРОР НАҚШЛАР

С.Раҳматуллаев 1978 йили пойтахтимиздаги Рассомлик билим юртининг ёғоч ўймакорлик бўлимини муваффақиятли битириб, "Усто" бирлашмасида ёғоч ўймакори вазифасида фаолиятини бошлаган. 2008 йилдан бери уюшма таркибидagi "SHARQONA SAYQAL" корхонасида гуруҳ бошлиғи.

"Туркистон" санъат саройи, Темурийлар тарихи давлат музейи, Олий Махлис биноси, "Имом ал-Бухорий" мажмуаси, "Мотамсаро Она" мажмуаси, Ўзбек Миллий академик драма театри, "Қатагон қурбонлари хотираси" музейи, "Баҳовуддин Нақшбанд" мажмуаси сингари меъморий биноларни безашда, шунингдек, Ўзбекистон ва хорижий давлатлардаги нуфузли қурилиш объектиларини безаш ишларида ёғоч ўймакорлиги намуналари билан фаол қатнашган. Уста ўз асарлари билан нафақат юртимиз, балки Россия, Болтиқбўйи мамлакатлари, Япония, Олмония, Польша, Финляндия, Туркия, Миср, Покистон, Араб Амирликлари ва бошқа чет элларда ташкил этилган кўргазмалар, кўрик-танловларда қатнашган. 2010 йили Малайзия ҳукумати таклифи билан "Малайзия амалий санъати институти" ўқитувчиларига ёғоч ўймакорлик санъати сирларини ўргатди.

Уста Тошкент ёғоч ўймакорлик мактабининг мумтоз анъаналарини давом эттириш билан бирга, янгиликлар ҳам яратган. Шулардан бири ёғоч ўймакорлигида садафининг (яъни садаф билан инкрустация қилиш техникаси) қўлланишидир. Бу жуда мураккаб усул бўлиб, унда майда садаф бўлаклари кесиб олиниб, нафис ўйма безаклар ичига жойлаштирилади. Кўриниши оддий бўлган бу нақшлар аниқ математик ҳисоблар ва нафис заргарона маҳорат туйғули юзага келади.

С.Раҳматуллаевнинг Хазрати Имом меъморий мажмуасига ишланган "Самоларга юксалиш" деб номланган ёғоч ўймакорлиги асарлари тўплами (маҳаббатли нақшдор дарвозалар ва эшиклар тўплами) мухташам бўлиши билан

бирга, асосий гоани ёрқин талқин этишга қаратилган. Композиция бежиз "Самоларга юксалиш" деб номланмаган. Мазкур ўймакорлик асарлар тўплами чуқур рамзий маънога эга бўлиб, уста турли рамзий ифодалар орқали Ўзбекистоннинг тарихи ва бугунги ҳаёти ҳақида ўзига хос бадийи солнома яратишга эришган. Бир томондан амалий аҳамиятга эга безакли дарвоза ва эшиклар бинонинг асосий гоасини илгари сурса, иккинчи томондан, меъморий объект билан уйғун тарзда Тошкент меъморий ўймакорлигининг энг мақбул анъаналарини намоеён этади.

Маҳорат билан ишланган тўплам еттита ўймакор дарвоза ва эшикдан иборат бўлиб, кириш жойидаги баландлиги 5 метр бўлган асосий икки

навбатида икки қисмга бўлинган. Ҳар бир қисм равоқсимон кўринишда ўрнатилган ойна ва ўйма безаклар композициясидан иборат. Эшикларнинг пастки қисми жами тўртта тўртбурчак ҳошия ичига жойлашти-

Давлат мукофотига номзодлар

рилган тўпбаргул ва майда ислимий безаклардан иборат.

Шуни айтиш керакки, С.Раҳматуллаев ўз ишларида бўртта юзасини пардозлайди, бу эса сатҳ билан уйғунлашиб, нафақат ёғоч фактурасини янада кучли намоеён этган, балки ўзига хос ранглар оҳангини, ёруғлик ва соя ўйинини юзага келтирган. Эшик бурчакларига ўйилган нозик нақшлар композициянинг мукамаллигини таъминлаган. Композиция марказининг паст ва тепа қисмларида "мадоҳил" шаклидаги нақш элементлари қўлланган бўлиб, эшикнинг равоқсимон тепа қисми гириҳ услубидаги ёғоч панжара билан яқунланган ва мукамал нақш композициясини ташкил қилган.

Моҳир уста ўймакорликда анъанавий тарзда ишлатиб келинаётган хомашедан унумли фойдаланган, шунингдек, унинг ранги ва фактурасини сақлаб қолишга эришган, табиийлигини янада ёрқинроқ намоеён этиб, ўзига хос ранглар оҳангини яратган.

Умуман, устанинг миллий ва маънавий қадриятларга муносабати таҳ-

таби анъаналари асосида бажарилган. Хоразм, Кўкон, Шахрисабз ва бошқа ёғоч ўймакорлик мактабларидан фарқли равишда нақшли безаклар икки-уч қаватли ўйилади, нақш сатҳи ўртача чуқурликда ажратилади. Нақшлар мажмуасида услублаштирилган ўсимликсимон "ислимий" ҳамда хандасавий "гириҳий" мавзулар, шунингдек, йўсин ва унсинлар кенг тарқалган. Мазкур композициялардаги текис ўйма усулда моҳирлик билан бажарилган мураккаб нақшлар устанинг юксак санъатидан далолат беради. Дарвозанинг равоқсимон тугалланган юқори қисми ёғоч панжара кўринишида, ўйма безак композиция нақшлари симметрия ҳолатда нафис ишланган. Асрий анъаналарга асосланган услубда қурилган иншоотнинг икки табақали эшиклар композицияси ҳам ўзига хос ечимга эга бўлиб, ҳар бир табақа ўз

синга лойиқ, Ўзбекистон Бадийи академияси аъзоси, Ўзбекистон халқ устаси Сирожиддин Раҳматуллаев Ватан тараққиёти, халқ амалий санъатининг ёғоч ўймакорлиги мактаби ва анъаналари, ривожига қатта ҳисса қўшиб келаяётган етук ижодкорлардан бири. Хулоса қилиб айтганда, С.Раҳматуллаевнинг Хазрати Имом меъморий мажмуасига ишланган "Самолга юксалиш" композицияси Тошкент ёғоч ўймакорлиги мактаби анъаналарига таянган ҳолда анъанавий ёғоч ўймакорлигининг ўзига хос услублари асосида яратилган. Халқ устасининг ушбу асарлар туркуми Ўзбекистон Республикасининг санъат ва меъморчилик соҳасидаги Давлат мукофотига лойиқ, деб ҳисоблаймиз.

Сурайё АЛИЕВА,
санъатшунослик фанлари
номзоди

Ганчкорлик халқ амалий санъатининг қадимий йўналишларидан бирдир. Бу соҳа ижодкорлари эса неча асрлардан буюн "ганчкор" дея улуғлаб келинмоқда. Аслида гипсу юми билан тайёр асар орасидаги

жараён томошабин кўзига кўринмайди. Ваҳоланки, асар яратилгунча уста қанча машаққатли меҳнат, ижодий изланишлар жараёнини босиб ўтади.

Ганчкор дастлаб гипсдан қориш-

ма тайёрлашга киришади. Қоришмадан эса анъанага кўра, сатҳи бир текис бўлган, маълум ўлчамдаги қалинликда замин тайёрланади. Сўнгра замин устидан яна бир аниқ ўлчовли қоришма қопланади. Бу қатлам силлиқ ва текис бўлиши шарт. Ана шу қатламлардан ташкил топган сатҳни ганчкорлар "ҳованда" деб атайдилар. Аслини олганда ҳованда меҳнат, билим ва ижод самарасидир. Таалаб даражасидаги намликдаги ҳованда устига "ахта" ётқизилади. Бу ўзига хос нақшлар андозасидир. Ана шу андоза устидан юпқа мато ичига солинган кўмир кукуни — "ҳоқа" юришила бошланади. Ҳоқа ҳованда сатҳида нақш ҳосил қилади. Ганчкор кўлига тиг олиб, нақшларни ўйиши бошлаган ондан санъат асари рўёбга кела бошлайди. Бу жараён мўжизанинг айнан ўзидир. Ушбу мўжиза барпо этилаётган янги иншоот, биноларга бадийи безак сифатида ўрнатилиб, сайқаллангандан сўнг одамларга нафосат нурини соча бошлайди. Бу нурдан руҳланган, қалби гўзалликка ошуфта кўплаб иқтидорли ёшлар ганчкор усталарга шогирдликка тушиб, ҳунарымандчилик асрорларини эгаллашга интиладилар. Оқибатда, бугун шогирд бўлиб юрган оддий ганчкор эртага халқ эътирофи ва ҳурматини қозонган "Усто" бўлиб етишади.

Устоз усталарга эҳтиромни ҳусусида буюк мутафаккир шоиримиз Алишер Навоий шундай байтларни битган:

"Топилди ҳунардан устоди,
одам ячра малак нақоди".

Ўзбекистон Бадийи академияси Жамоат фонди бошқаруви раиси Қаюмжон Маҳкамов ҳамкасблари, Ўзбек халқ амалий санъати усталари орасида ҳурмат, эътирофга сазовор бўлган ана шундай устоз ганчкор усталардан бири.

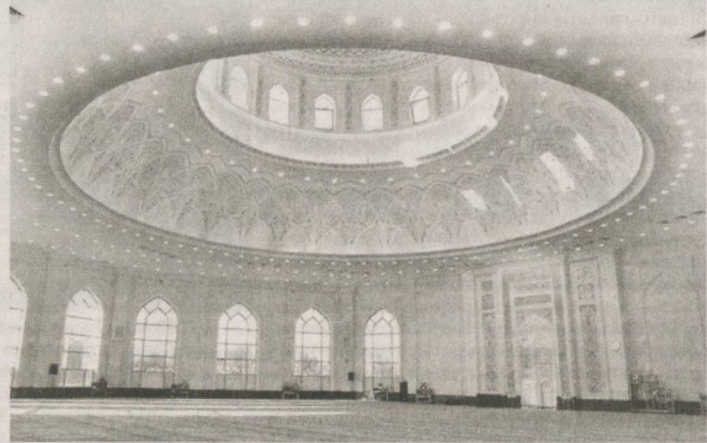
2014 йилнинг 8 апрелидан 20 октябрга қадар пойтахтимиздаги "Минор" масжидида олиб борилган қурилишнинг бадийи безак ишларини бажаришга таниқли нақшош уста Қаюмжон Маҳкамов раҳбарлигида бир қатор ганчкор ва нақшош усталар жалб этилди. Мазкур мажмуани барпо этишда қатнашиш кишидан ўта

масъулият ва фидойилик талаб этади. Шунинг учун ҳам уста Қаюмжон ва шогирдлари берилган топшириқнинг энг майда ва кичик деталларигача ҳам ниҳоятда заргарона ёндошишга ҳаракат қилдилар.

Уста Масжид гумбаз ва меҳробидидаги «Юртим гавҳари» номли миллий руҳдаги ганч ўймакорлиги, нақшошлик ишларини амалга ошириш жараёнида рангларни тўғри танлаб, уларни миллий анъаналарга боғлаб, ишлов беришга интилди. Булар асосан мовий, оқ ва яшил, тилла ранглардан иборат композициялардир. Мовий ранг мусаффо, тиниқ осмон-

ринчи Президенти Илом Каримов ушбу масканга ташриф буюриб, бу мухташам мажмуани бунёд этишда қатнашган қўлиғул усталарнинг меҳнатига муносиб баҳо бериб, нафақат мамлакатимиз, балки минтақамизда ягона бўлган ушбу масканда ва ерга келувчилар учун ҳар томонлама қулай шароит яратилганини мамнуният билан таъкидлаб ўтганди.

Ўз ишининг етук мутахассиси, кўплаб шогирдларнинг устози Қ.Маҳкамов Ватанимизнинг гуллаб-яшнаши, обод бўлишига қўшган ҳиссасидан фахрланиб, мамлакатимизда қад кўтараяётган янги-янги маъмурий ва

ни, оқ ранг Ўзбек халқининг кўнглини, яшил ранг ҳаёт ва табиат уйғунлигини ифодаласа, тилла ранг давлатимизнинг куч-қудрати, бойлигимиз рамзини билдиради. Меҳробда ифодаланган нақш гулларида Самарқанд шаҳридаги қадимий обидалардан нусха олинган. Масжид гумбазидаги тилла рангларда акс эттирилган барглардан қуёш нурлари таралаётгандай кўринади. Ички барглар кичкина ҳажмдан ташқари томон кенгайиб, ёйилиб боради.

Қ.Маҳкамов ва унинг раҳбарлигидаги моҳир усталар томонидан сайқал берилган масжид, шубҳасиз, ислом оламида ўзига хос ўрин эгаллайди. Мажмуада халқимизнинг бой тарихий қадриятлари меъморчиликдаги замонавий янгиликлар билан уйғунлаштирилган. Ушбу бино қурилишда энг замонавий усуллардан фойдаланиб, табиий ёруғлик тушиши, ҳаво алмашилиши, овознинг жаранглаб садо бериши каби жиҳатлар эътиборга олинган. Гумбаз ва меҳроб ичидаги ҳар бир безак ва нақш ганчкорлигининг кўҳна анъаналари кўринишида тайёрланган ва ишланган. Бинода Ўзбекистон меъморчилигида эришилган бунёдкорлик самаралари мужассамлашган. Масжиднинг теваарак-атрофи ободонлаштирилиб, анҳор бўйи дам олиш масканга айлантирилди. 2014 йилнинг 1 октябр куни, Қурбон ҳайити арафасида Ўзбекистон Республикаси Би-

меъморий, тарихий бинолар, иншоотлар учун мукамал бадийи асарлар яратиш устида ишламоқда. Шунингдек, Ўзбекистон Бадийи академияси Жамоат фонди бошқарувининг тадбиркор, ташаббускор, ижодкорларни кўллаб-қувватловчи раҳбари сифатида тизимдаги ташкилот ва таълим муассасалари раҳбарлари ҳамда ҳодимлари ўртасида ҳурмат ва эътиборга эга.

Бунёдкор халқимиз томонидан барпо этилган "Минор" масжиди меъморий мажмуаси пойтахтимизга ташриф буюрадиган меҳмонларни гўзаллиги билан мафтун этиш борабариди, уларнинг тарихимиз, бугунимиз ва келажгимиз ҳақидаги тасаввурларини бойитиб, эзгу ишларга интилишини кучайтиришига шубҳа йўқ.

Уста ганчкор Қаюмжон Маҳкамов озод ва обод Ватанимиз тараққиёти, миллий-маънавий қадриятларимиз, халқ амалий санъатининг ганчкорлик ва нақшошлик мактаблари анъаналари ривожига бундан кейин ҳам қатта ҳисса қўлишига ишончимиз комил. "Юртим гавҳари" миллий ганч ва нақшошлик асарлари тўплами Давлат мукофотига муносиб, деб биламан.

Тўхтамурод ЗУФАРОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган
маданият ходими,
филология фанлари номзоди

ДУНЁ КУТАЁТГАН АНЖУМАН

Бошланиши биринчи саҳифада.

— Сафар ака, вақтининг ўтишини қаранг: бу йил фестивал ташкил этилганига 20 йил тўғрилиб. Ўша биринчи фестивалнинг шукӯҳи ҳамон кўз ўнгимдан кетмайди...

— Ҳа, "Шарқ тароналари" Биринчи Президентимиз Илом Каримов ташаббуси билан ташкил этилган. Ўшанда юрт раҳбари фестивалнинг мақсади ва аҳамиятига тўғталиб, бу анжуман Шарқ мамлакатлари миллий мусиқа санъатини асраб-авайлашга, ривожлантиришга, ўзаро таҳриба алмашшга хизмат қилишини айтганди. Қолаверса, ёшларда миллий мусиқа санъатига меҳр-муҳаббат уйғотиш, халқларни бир-бирига яқинлаштириш кўзда тутилганди.

Ўтган йиллар давомида мазкур анжуман дунёнинг энг нуфузли санъат форумларидан бирига айланди. Биринчи фестивалда 31 мамлакат вакиллари қатнашган бўлса, охириги ўнинчи фестивалда иштирокчи давлатлар сони 60 дан ортди. Ҳозир фестивалда беш қитъа вакиллари қатнашмоқда. Бу гагли фестивалда шу кунгача 56 мамлакат вакиллари қатнашиш истагини билдирган. Ҳали вақт бор. Иштирокчилар сони ортиши кутиляпти.

— "Шарқ тароналари"нинг бу қадар тез суръатларда оммалашиб бораётгани сабаблари нимада деб ўйлайсиз?

— Аввало, фестивалнинг миллий мусиқа санъатига бағишлангани кўпчилигининг эътиборини қозонди. Миллий куй-қўшиқларда миллатнинг қалби, орзу-умидлари, руҳияти яшайди. Анжуман Самарқанднинг юраги, мухташам, сеҳрли Регистон майдонида ўтказилади. Дунёда бундай жозибали масканни топиш қийин. Бунини иштирокчилар ҳам эътироф этишляпти. Қолаверса, фестивал ҳукуматимиз раҳнамолигида, ЮНЕСКО шафелигида ўтказилади. Энг муҳими, тадбирнинг очилиш маросимида Ўзбекистон Президентининг иштирок этиши фестивалнинг нуфузи янада ошишига хизмат қияпти.

Анжуманларда нуфузли халқаро ташкилотлар вакиллари ва дунёга таниқли санъаткорларнинг қатнашиши анъанага айланган. Италиялик машҳур кўшқичи Аль Бано Корризе, ЮНЕСКО Бош директори Ирина Бокова, Халқаро Маданият ва санъат уюшмаси Бош котиби Кюо Ли Мин, Корея Республикаси Президентининг Маданият ва санъат масалалари бўйича маслаҳатчиси Хюнг Ван Ли каби меҳмонлар билан учрашувлар ҳаммамизнинг ёдимизда. Насиб қилса, бу йил ҳам муҳлисларни ажойиб учрашувлар куляпти.

— Бу анжуманда ҳам илмий-назарий конференция ўтказилса керак, албатта. Шунингдек, хорижлик журналистлар ушбу тадбирга қизиқиш билдиришаётгани аниқ...

— Фестивал доирасида ўтадиган илмий-назарий конференция дунё олимларини илм йўлида бирлаштиради. Ёдингизда бўлса, 2015 йилги конференция "Шарқ халқлари мусиқа маданиятининг муштараклиги" мавзусида бўлиб ўтганди. Бу йил эса илмий-назарий анжумани "Шарқ халқлари мусиқа маданиятида миллий анъаналарнинг шаклланиши ва ривожланиши" мавзусида ўтказиш режалаштирилган. Бу каби тадбирлардан мақсад Шарқ анъанавий мусиқа санъатининг ривожланиш босқичларини ҳар томонлама ўрганиш, унинг жаҳон маданиятига қўшган ва қўшаётган ҳиссасига баҳо беришдир.

Шубҳасиз, бундай йирик тадбирларни оммавий ахборот воситалари ҳодимлари иштирокисиз тасаввур қилиб бўлмайди, ҳозиргача чет эллик ўн нафар журналист фестивалга келиш истагини билдирган. Маҳаллий журналистлар 140 нафарга яқин. Албатта, уларнинг тадбирни фаол ва юқори савияда ёритишлари учун барча зарур шарт-шароитлар яратилади. Матбуот маркази замонавий техник воситалар, компьютерлар, халқаро телефон алоқаси, факс, Wi Fi алоқа узатиш воситалари билан етарли даражада таъминланади.

Анъанага кўра, журналистлар учун Самарқанд шаҳри бўйлаб саёҳат ташкил этилади, турли маданий тадбирлар ўтказилади. Меҳмонлар ва қатнашчилар Самарқанд шаҳрида ва вилоятнинг бир неча туманларида аҳоли билан учрашадилар, концерт дастурлари ташкил этилади.

Муҳими, хорижликлар халқимизнинг турмуш тарзи, миллий санъати билан танишишса, ҳаюртларимиз эса олис мамлакатлар халқларининг ўзига хос санъатидан баҳраманд бўлади. Зеро, ҳозирги нотинч, мураккаб, глобаллашув даврида, турли низолар авж олаётган бир пайтда Самарқандда ўтаётган фестивал турли миллат вакилларини бирлаштиришга, дунёда тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлашга хизмат қилаётгани бизга фаҳр бағишлайди. "Шарқ тароналари" анжуманларида турли давлатлар вакиллари бир дастурхон атрофида суҳбатлашиб, бир саҳнада қўйлашади, рақсга тушишади. Дунё мусогага келтиролмаётган одамлар Самарқандда бирлашади. Ҳар қандай гиналар унутилади. "Шарқ тароналари"нинг куч-қудрати, аҳамияти ана шунда.

Гулчехра УМАРОВА суҳбатлашди.

ЁЗУВЧИ, БЎҒИРСОҚ ВА ПАЗАНДА

Болалигим ўтган қишлоқ ўлирини яхши эслайман. Ўша пайтлари ҳар бир хонадон тўрида, албатта, сандал бўларди. Далада иш тугаб, қишнинг совуқ кунлари бошланиши билан ёш қари сандал атрофида йиғилиб, газета ва китоб ўқир, қош қорайгунча суҳбат мушоиралар ўтказиларди. Шундай кечаларнинг бирида сандал устида турган эскирган муқовали китобга кўзим тушди. Уни қўлимга олганимда тандирдан узилган нон каби иссиқ тафтини ҳис қилганман. Бу Абдулла Қодирийнинг "Меҳробдан чаён" романи эди. Қишни энди ўрганаётган пайтларим эмасми, ҳижолаб мутолаа қилишга сабрим етмақди. Лекин роман учун ишланган устоз рассом Кайдаловнинг график

Муносабат

ишларини кўриб, уни ўқиб чиқиш истаги янада кучайди. Шундан кейин қайси бадийи асарни ўқимай, албатта, унга сурат чизиб кўришга ҳаракат қилардим. Ҳозир ўйлаб қарасам, санъатга қизиқшим айнан китоб мутолааси таъсирида шакллانган экан.

Рассомлик институтини битирганимдан сўнг биринчи иш жойим "Чўлпон" наشريёти бўлди. Айнан шу ерда китобнинг чоп этилиши нақадар машаққатли ва нозик жараён эканини кўрдим. Муаллиф қўлёзмалари муҳаррир таҳриридан кейин чоп этилгунча бутун бир жамоа меҳнат қиларди. Ўша пайтлари наشريётда шоир Чўлпоннинг "Баҳорни соғиндим" деб номланган шеърий тўплами тайёрланаётган бўлиб, бу унинг қатагон йилларидан кейинги ilk китоби эди. Китобнинг расоми сифатида ўқиб чиқдимۇ миллий шеърятимизни қайтадан кашф этгандек бўлдим. Чунки тўпلامдан ўрин олган шеърлар мен илгари ўқиган шоирлар ижодида ўхшасам, улардаги ибнкор рух, туйғу ва ғоялар теранлиги одамни ҳаяжонга соларди. Ақсад Мухтор, Рауф Парфи, Шукур Холмирзаев, Ўлмас Умарбеков, Омон Мухтор сингари ёзувчи ва шоирларнинг китоблари ҳам суратлар ишладим. Бу ижодий жараёнда адабиётга меҳр қўйиш билан бирга, рассомлик санъатига ҳам янгича назар солишни ўргандим. Мусаввир ҳақиқий ёзувчи сингари инсон тақдирини, унинг ўй-кечинмалари ҳақида ҳикоя қилишга қодир бўлиши кераклигини тушундим.

Бугун китоб мутолааси мен учун шунчаки қизиқиш эмас, балки ижодий илҳом манбаига айланган. Бўш қолдим дегунча, албатта, қўнғилимга яқин муаллифлар қаламига мансуб китобларни, газета ва журналларда эълон қилинган янги ижод намуналарини ўқиб боришга ҳаракат қиламан. Баъзи расом дўстларим: "Ўқишга кетказган вақтингиз асар чизишга сарфласанг бўлмайдингиз", дейишади. Очиғи, уларнинг бу фикрига қўшилмайман. Чунки рассом доимо бадийи адабиёт

билан ҳамнафасликда ижод қилиши керак. Бу мўйқалам соҳибининг тасаввур дунёсини бойитишга, янги мавзу ва образларни кашф этишга ёрдам беради. Шогирдларимга ҳам шуни тушунтиришга ҳаракат қиламан. Гарчи ёшларни китоб ўқишга мажбурлаб бўлмаса-да, устоз сифатида улардан бунини талаб қилишни маънавий бурчим деб ҳисоблайман. Масалан, курсимдаги бирор талаба тарихий мавзуда портрет ёки композицияга қўл урмоқчи бўлса, аввал, тарихий манбаларни ўрганиб чиқишни, кейин Ойбек, Одил Ёқубов, Пиримқул Қодиров, Мухаммад Али сингари ёзувчиларимиз ижодида

муносабат қилишни маслаҳат бераман. Умуман, китоб ёш рассомнинг энг яқин дўстига айланиши лозим. Китоб ўқимай туриб қўлига мўйқалам олган ёшлардан яхши рассом чиқмаслигини аниқ.

Тўғри, ҳозирги кунда нашр қилинаётган китобларнинг салмоғи ошиб бормоқда. Китоб дўконларида кирсангиз, сотув пештахталаридаги беазаб турган янги нашрлар қўзингизни қамаштиради. Лекин бир жиҳат доимо эътиборимни тортади: янги чоп этилган китобларнинг аксарияти дизайн, рассомлик иши нуктаи назардан талабга жавоб берибди. Айниқса, бадийи асарлар муқовасидаги баъзи сурат ва рамзларни кўриб, нахотки наشريётларимиз профессионал китоб рассомлари билан ҳамкорлик қилиш ўрнига интернет тармоғидаги саёз суратлардан фойдаланишни маъқул кўраётган бўлса, дея ажабланаман. Яқинда бир истеъдодли ёзувчининг қисса ва ҳикоялари жамланган китоб қўлимга тушиб қолди. Унинг муқоваси устида гўё "нон" шаклидаги иштаҳоачор бўғирсоқнинг сурати акс этган. Балки бундай тасвирий ечим замирида қандайдир рамзий маъно яширинган бўлиши мумкиндир. Аммо четдан қараган ўқувчи: "Пазандаликка бағишланган янги китоб чиқибди-да", деган ҳаёлга бориши табиий.

Аслида ёзувчи қаламига мансуб китобнинг мазмунини билан бирга ташқи қиёфаси ҳам бадийи асар даражасида бўлиши керак. Айниқса, кичик ёшдаги болалар ва мактаб ўқувчилари учун мўлжалланган китобларни мазмунли, ёрқин суратлар билан безатиш муҳим аҳамиятга эга. Чунки қизиқarli сурат болаларни китоб ўқишга қизиқтиришининг самарали усулларидан бири саналади. Агар мамлакатимизда китоб ўқиш маданиятини ривожлантириш йўлида адабиёт ва тасвирий санъат имкониятларини бирлаштиришга эришсак, ҳар икки соҳа ижодкорлари учун фойдали бўларди.

Ортиқали ҚОЗОКОВ,
Ўзбекистон санъат арбоби

АФСОНАЛАР МУСАВВИРИ

Мустақиллик йилларида Ўзбекистон тасвирий санъатидаги кириб келган янги авлод ижодкорлари орасида Бобур Исмоиловнинг алоҳида ўрни бор. Рассом ижодининг дастлабки йиллари муваффақиятли ва ёрқин кечди. У Тошкент давлат Санъат институти битирганидан сўнг, 1998 йили Киночи-лар уйда биринчи шахсий кўргаз-масини тақдим этиб, ижод аҳлининг на-зарига тушди.

Б.Исмоилов мутахассислиги бўйича театр рассоми бўлишига қарамай, ўтган йиллар да-вомида турли йўналишларда асарлар яратиб, серк-ирра ижодкор сифатида шаклланди. Рангтасвир би-лан бир қаторда сценарий, кинематография, мул-типликация, китоб графикаси, дизайн, маҳабатли санъат ҳамда видеоарт сингари йўналишларда бара-кали ижод қилди. Халқаро миқёсдаги нуфузли кўргаз-маларда қатнашиб, замонавий ўзбек санъати ютуқ-ларини жаҳонга намойиш этиш имконига эга бўлди.

Театр санъатининг таъсири рассом ижодининг дастлабки давларидаёқ кўзга ташланади. Ўтган ас-рнинг тўқсонинчи йилларида республика кўргазма-ларида намойиш этила бошлаган асарларида Эски шаҳарнинг сокин, пасткам ўйлари, гувала деворлар ортидаги оёйсиз ҳовлилар манзараси акс этти-рилган. Рассом ушбу мавзуга болалик хотиралари, эски китоблар, фотосуратлари филмлардан олган таассуротлари асосида мурожаат қилади. Карти-налари турли рамазларга бой бўлса-да, уларда кўпфирлик сезилмайди. Аксинча, мусаввир томо-шабинини чалғитувчи мураккаб тасвирий ечимлар-дан қочиб, ботиний олам, миллий анъана ва қадри-ятларимиз замиридаги сирли жозибани очиб бера-ди. Шу боис у энг ижодидида сюрреалистларнинг кар-тиналарида кўз учирайдиган фотографиядан йироқ, теран говий илдизга эга поэтикага таянади.

Б.Исмоилов ижодини кўпдан бери кузатиб кела-ётган муҳлислар шунчи янги билишадигани, рассом янги ифода воситаларини топиш йўлида тиним бил-май изланади. Бу Бобур учун ички эҳтиёжга айлан-ган. У аввал мурожаат қилган мавзуларга қайтган тақдирда ҳам, доимо уларнинг янги қирраларини очишга, ўзига ифода услубларини қўллашга инти-лади. Рассом сирли маъноларга бой картиналари-да миллий ва умуминсоний қадриятларни уйғунлаш-тиркан, анъанавий ҳамда инновацион ёндашу-ларга асосланган ўзига хос бадий концепцияни яра-тади. Миллий томоша санъатимиз, созанда ва мас-харабозлар, эртанкам қаҳрамонлару фольклор пер-

сонажлари мўйқалам соҳиб учун туганмас илҳом манбаи бўлиш билан бирга, фалсафий-поэтик, мис-тик ва абстракт мазмунга эга ўйин муҳитини юзага келтирувчи бадий восита вазифасини ҳам бажа-ради. Рассом гўё саҳна ортидаги режиссёр сингари уларга роллар тақсимлаб, актёрлари орқали томо-

Давлат мукофотига номзодлар

шабин билан мулоқот қилади. Табиийки, бу жара-ёнда мўйқалам соҳиб анъанавий картина тушунча-сини кенгайтиришга, турли қолип ва меъёрлардан озод бўлган воқеаларни акс эттиришга интилади. Шу боис, рассомнинг ҳар бир картинаси катта спек-таклдан иқтибос қилинган мустақил эпизод сифа-тида таассурот уйғотади.

2013 йили Тасвирий санъат галереясида рассом-нинг Парижга уюштирилган ижодий сафари асоси-да ҳисобот-кўргазмаси бўлиб ўтди. Унда ижодкор-нинг лирик мушоҳадага бой картиналари ҳамда но-фигуратив рангтасвир йўналишидаги изланишля-ри намойиш қилинди. Кўпчилик Бобурдан аввалги изланишлярига яқин асарларни қўтишган эди. Ле-кин рассом ижодининг қўтилмаган янги томони бар-чани ҳайратга солди. Бу орқали у ҳар бир кўргазма ўзига хос кашфиётга айланиб, томошабиннинг эс-тетик тафаккурини кенгайтирувчи восита сифатида хизмат қилиши зарурлигини исботлаб берди.

Шу жиҳатдан Б.Исмоилов мўйқаламига мансуб энг сара ишларни жамлаган "Қаллиқлар боғи" ном-ли туркум асарлар тўплами диққатга сазовор. За-монавий ўзбек рангтасвирида янги саҳифа очган

ушбу тўпладан ўрин олган ишларни кўздан кечи-рарканмиз, йиллар ўтгани сайин рассомнинг ифо-да услуби билан бирга, ҳиссий ва говий кечинма-лари ҳам теранлашиб бораётганини англаймиз. Гарчи Б.Исмоилов рангтасвирида худди саҳна асар-ларидаги сингари персонаж ва ҳолатлар тез-тез такрорланиб турса-да, моҳиятан ҳар сафар янгича мазмун касб этади. Улар томошабинни гоҳ "Эски шаҳар"га, гоҳ "Чодир хаёл"га етаклайди, гоҳида эса табиатдаги қўтилмаган ўзгаришлар, қойлик-нинг оёйсизлиги ва сирлилигидан завқ олишга ундайди.

Масалан, тўпладан учун сарлавҳага айлан-ган "Қаллиқлар боғи" картинасида ажабтоғур ранг-дор либослардаги аёллар сирли боғ қўйида та-свирланади. Уларнинг сиймосида ўхшашлик сезил-са-да, ҳар бир қаҳрамон ўзига хос руҳий ҳолатга эга. Мўйқалам соҳиб совчилик маросими замири-даги ботиний фалсафани сирли муҳит билан уйғун-лаштиради. "Шоҳона ов" асаридида руҳий кайфият ҳам воқеа мазмунини билан чамбарчас боғлиқ. Сар-иш қизил рангдаги дарахтзор манзарасида отлик-лар сиймоси кўриниб беради. Шоҳ ортидан эрга-шиб келаётган барча мулозимлар нигоҳи осмонга парвоз қилган жажжи қўшчага тикилган. Асарда шун-чаки қадимий ов манзараси эмас, балки ўтмишнинг сирли хотиралари, бой берилган орзулар ва узоқ изланишларнинг метафорик аксини кўраимиз. "Эски шаҳар афсоналари"да эса рассом яна бизга таниш бўлган муҳитга қайтади. Лекин бу сафар унинг қаҳра-монлари нисбатан ҳаётга яқинлиги сезилади. Кўз олдимизда турли воқеа ва образларни муҳассам эт-ган томоша юз беради. Руҳияти жиҳатидан Гафур Ғуломнинг "Шум бола" қиссасини ёдга солувчи бу картинада рассом болалик хотираларига қайтишга, тасаввурда муҳрланиб қолган хонадону кўчалар, одамларни жонлантиришга ҳаракат қилган.

Хулоса қилиб айтганда, тўпладан ўрин олган асарлар миллий анъаналар ҳамон рассомнинг ижо-дий изланишларида етакчи ўрин тутаятиганини кўрс-атиб турибди. Б.Исмоилов мустақиллик йилларида ўзбек тасвирий санъатида шаклланган мавзу ва об-разлар, ижодий мезонлар ва анъаналарга содиқ қолиш билан бирга, уларни янада ривожлантириш-га эришган. Шу нуқтаи назардан рассомнинг "Қал-лиқлар боғи" туркум асарлар тўплами ҳамда мил-лий маданиятимиз, урф-одат ва анъаналаримизни замонавий тасвирий санъат билан уйғунлаштирган рангтасвир ишларини Давлат мукофотига муносиб, деб ўйлаймиз.

Дилдора УМАРОВА,
санъатшунос

БАХШИЛАР – МИЛЛАТ ХАЗИНАСИ

Самарқанд шаҳридаги «Шоирлар боғи»да атоқли халқ бах-шилари Исом шoir, Эргаш Жуманбулбул ўғли, Фозил Йўлдош ва Пўлкан шoir Жомурод ўғлининг реставрация қилинган ҳайкаллари очилиш маросими бўлиб ўтди.

Вилоят жамоатчилиги вакил-лари, Ўзбекистон Ёзувчилар ҳамда Журналистлар уюшмала-ри аъзолари ва ёшлар иштирок этган тадбирнинг очилиш маро-симида сўзга чиққан вилоят ҳокими вазифасини бажарувчи

бахши шоирларнинг бой маъ-навий мероси ҳақида тўхтади-лар. Мустақиллик йил-лари мамлакатимизда бахши, жировлар мак-таблари, уларнинг асл маъна-вий илдизлари тикланиб, тар-

ира З.Мўминова. — Уларнинг шоғирдлари Отаёр ва Амиркул Пўлқандан сабоқ олганман. Ис-лом отанинг ўғли Зиёдулла ака ҳам Ўзбекистон халқ бахшиси унвонини олганди.

Тадбирда бугунги авлод бахшилари Ис-лом ва Пўлкан шoir, Эргаш Жу-манбулбул ўғли ҳамда Фозил Йўлдошнинг гўзаллик, жисмон-ий ва маънавий ка-молат, мардлик, жа-сурлик, ватанпарвар-лик, меҳр-оқибат, са-доқат, муҳаббат, ях-шилиқ сингари инсоний фазилатлар мадҳ этилган дostonлар-дан парчалар ижро этдилар.

— Юртимизда Самарқанд бахшичи-лик мактабининг ўзига хос ўрни бор, — деди қашқадарёлик Ўзбеки-стон халқ бахшиси М.Ражабов. — Ҳатто ЮНЕСКОда Кўрғон бахшичилик мактаби тилга олинган. Мен ҳам бу мактабдан кўп нарсани ўрган-ганман. Юртбошимизнинг та-шаббуси билан очилаётган ушбу мажмуа бахшилар учун абадий тимсоли бўлиб қолади, албатта.

Абдуғофур ШЕРХОЛОВ

Т.Жўраев, шоира Зулфия Мўми-нова, халқ бахшиси Махматмур-од Ражабов, профессор Ахтам Уролов ва бошқалар ватанпар-варлик, инсонийлик, эзгулик ва меҳр-оқибатни тараннум этган

бия омили сифатида янгича руҳда изчил ривожланаётгани-ни эътироф этдилар.

— Исом шoir ва Пўлкан шoir асарлари таъсирида ижо-да кириб келганман, — деди шо-

Тақдимот

Ёнғин хавфсизлиги ҳодимла-рининг тилсиз ёвга қарши мар-донавор кураши эътирофга лойиқ. Шундай олижаноб, мард ўғлонларнинг жасора-ти бағишлаб ўзбек кино ижодкорлари "Оташ ичра" деб номланган янги филмини суратга олишди. Ибратомуш ҳаётини воқеаларга бой картинанинг оммавий ахборот воситалари учун намойиши "Anhor Lokomotiv" маданият ва истироҳат боғининг "Drive Cinema" кинотеатрида бўлиб ўтди.

ОТАШ ИЧРА МАРДОНАВОР

Азизхўжа Азимов сценарийси ва режиссёрлигида су-ратга олинган филм жадал ривожланиб борувчи қизи-қарли сюжетга эга. Истеъдодли ёш актёр Дониёр Хафи-зов ижросидаги бош қаҳрамон — ёнғин хавфсизлиги бўлими офицери Бобур Ҳамроев намунали хизмати давомида кўплаб инсонларни қутқариб қолади. Бур-чиға содиқ, ўз касбининг фидойиси бўлган Бобур тим-солида биз бугунги замон қаҳрамонини кўраимиз. У бўлгуси умр йўлдоши Нигинани (Нигина Анорбоева) учратган, ҳаётида бурилиш юз беради. Қалбида уйғ-онган муҳаббат унга турли қийинчиликларни енгиб ўти-шида куч бағишлайди. Гарчи воқеалар сўнггида бош қаҳрамон хизмат бурчини адо этаётиб ҳалокатга учра-са-да, унинг ўғли Ёдгор тимсолида келажакка ишонч, умид туйғуларни уйғонади.

Картинада Ўзбекистон халқ артистлари Элёр Носи-ров ва Гавҳар Зокирова, хизмат кўрсатган артист Бег-зод Ҳамроев ҳамда Зарина Ширинова ҳам ўзига хос қаҳрамонлар образини яратилган.

Филмдаги режиссёр топиламанлар, операторнинг тасвирга олиш маҳорати ҳам эътирофга лойиқ. Айниқ-са, бош қаҳрамонларнинг парашютада учиб саҳналари, тоғ шароитида олинган лавҳалар, ёнғин кўринишлари томошабинни бефарқ қолдирмаслиги аниқ.

Улуғбек САМИКОВ,
талаба

Тўғри Фойдаланайлик

Ёнғин асосан, эҳтиётсизлик оқибатида рўй беради. Айниқса, ёнғин келтириб чиқариши мумкин бўлган мосламалардан нотўғри фойдаланиш катта талофат-ларни келтириб чиқаради. Шунинг учун ушбу соҳа ҳодимлари аҳоли турар жой биноларининг ёнғин хавфсизлиги ҳолатларини текширишни, мавжуд камчилик-лар ҳақида маълумотлар беришни асосий вазифаси деб билишди. Шунда фалокатнинг ҳам олди олинади. Бун-дай назоратларнинг маҳалла фаоллари иштирокида ўтқа-зилиши ва жойида таҳлил қилиниши ҳудудда истиқомат қиладиган аҳолининг мол-мулки ҳамда соғлиғига путур етказмаслигини таъминлайди.

Олов чиқишига бир неча омиллар сабаб бўлади. Шулардан бири — электр асбобларидан нотўғри ва меъёрдан ортиқ фойдаланиш натижасида ёнғин со-дир бўлиш эҳтимоллари жуда юқори. Ана шундай кўнгилсиз ҳодисаларнинг рўй бермаслиги учун ҳар бир фуқаро ёнғин хавфсизлигига риоя қилиши, сим-лар туташувидан пайдо бўлган учқун ҳақида соҳа ҳодимларига дарҳол хабар бериши лозим. Ўзбошимчилик билан электр симларини улаш ҳам хавфли эканини унутмаслик даркор.

Дониёр МАМБЕТОВ,
ёнғин хавфсизлиги хизмати ходими

Тахририятга келган қўлёзмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтариб бериб берилмайди. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Ҳумоюн АҚБАРОВ
Саҳифаловчи — Зафар РЎЗИЕВ

«ШАРҚ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босмахона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 00.55

Газета Ўзбекистон Матбуоти ва ахборот агентлигида 26.11.2014 йили 0283-рақам билан рўйхатга олинган. Адади — 3471. Буюртма Г — 882. Ҳажми — 3 босма табоқ А-2. Нашр кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5 6

Болалигимда бирор ортиқча нарсани ташламоқчи бўлсам, буюм: "Увол бўлади, болам", деган гапни кўп так-рорлар эди. Бу сўзнинг маъини улғ-айиб, ўзим уй-рўзор қилгач тушуниб етдимки, унинг замирида халқимиз-га хос фазилат ва қадриятлар мужас-сам экан...

Қўқон АРАВАДА КЕЛГАН БАХТ

Янги ҳаётнинг ибтидоси, тақдирлар бирлашуви сифатида нишонланадиган тўйларнинг бўлгани яхши. Бу кунни хуррамликда ўтказиш учун қилинади-ган сабб-ҳаракатлар эса тўйнинг до-вруғини оламга ёйдиган жиҳатлариди. Қадимда ота-болаларимиз бир-би-рини чимилдиқда кўришган, деган гап

одатларни қилиш фақат атрофдагилар-нинг даъвати билан қилинаётгандек таассурот қолдиради. Бунда ёшларнинг бахтини тилаш ўрнига қуд томондан келаётган тоғораларни санаб, ҳатто тарозига тортиб кўраётган қариндош-лар, қўзининг иқболини кўёвнинг хар-жлари ҳисобига чамалайдиган оталар, афсуски, замондошларимиз, ҳамша-ҳарларимиз эканлиги кишини уйланти-ради.

БИР БУРДА НОН ҚАДРИ

Касбимиз тақозосига кўра кўп тад-бирларда юрамиз, турли феъл-атвор-ли кишилар билан ҳамсуҳбат бўламиз. Бир учрашувда чет эллик меҳмон: "Сизларда тамаддиҳоналар кўп экан", дегани қулиб. Бу гап шунчаки гап орасида айтиб ўтилган бўлса-да, аммо менга бу "гап тағидига гап" бўлиб ту-юлганди. Гарчи бугун пойтахтимизда-ги Алишер Навоий номидаги Ўзбеки-стон миллий кутубхонасидан тортиб, шаҳар ва туман марказлари-да кўзга ташланиб қоладиган зиё масканлари бор бўлса-

да, улар сони замонавий шаклу ша-моилда қад ростлаётган тўйхоналар-дан барибир кам... Ҳозир қарога қара-манг ошхоналар, кафе ва ресторан-лар қуриляпти. Тўғри, улар халқимиз-нинг яхши қунаргига хизмат қилмоқ-да. Бу борада табдиқорларимиз ҳар томонлама қўлай, озола, ва шинам тўйхоналарни қурдиришга интилиш-моқда. Бироқ улар орасида одамлар-нинг маънавиятини оширадиган, бо-лаларга эстетик завқ бағишлайдиган китоб дўконлари қурадиганлар йўқ. Уч-тўрт сўм ортиқдан борки, ё озиқ-овқат дўкони оқяпти ёки тўйхона қур-дирапти. Шу боис чет эллик хоним-нинг киноясида жон бор, деган фикр ўтади ҳаёдан. Ахир, ҳаёт фақат еб-ичишдан, ялтироқ кийимлар кийиш-дан иборат эмас-ку? Қулиқ оқват-ланадиган ошхоналарда ҳам китобни тарғиб этадиган слайдлар, суратлар ёки оқватдан сўнг шахмат ва шашка, стол тенниси ўйнайдиган шароитлар яратиб қўйилса бўлмайми? Ёхуд кўпчилик ёшларимизнинг бўш вақти-ни ўғирлайдиган интернет кафеда-деп ул Мега хизматлар жорий этилиб, бу фақат электрон китобларни кўчи-риб олишга қўланилса, ёшларимиз орасида мугътолага қизиқиши ортар-миди. Бу билан мазкур жойларга хўррандаларнинг сони ортса ортали-ки, қамаймайди.

Мулоҳазаларим якунида яна увол қаҳидига фикримга қайтсам. Бугун ошхори-тошириб ўтказилаётган никоҳ тўйларидан ортиб, исроф бўлиб қола-ётган ҳар бир нёъматнинг уvoli бор, аслида. Тўкин дастурхонларда қолаёт-ган бир бўлак нондан тортиб, ҳар бир нарсанинг кейинги уولي бизни хаво-тирга солиши зарур. Зеро, аини вақт-да Ер юзининг айрим мамлакатлари-да одамлар, болалар очликдан азият чекиб, бошқаларнинг қўлига қараш-моқда. Ойласига бир бурда нон топиш учун оталар қўлиққа, оналар чўри-лиққа рози бўлишмоқда.

Мамлакатимизда бу борада олиб бо-рилаётган ишларнинг салмоғини оши-риш, қабул қилинаётган қарорларнинг амалдаги ифодасини бажариш эса ҳар биримизнинг виждонимизга ҳавола. Бунда катталарнинг ўзи ёшларга ўрнак бўлса, аини муддаодир.

Наргиза АСАДОВА

"Шарқ юлдузи" журнали жамоаси журнал Адабиётшунослик бўлими мудирини Аъзамхон ҚОЗИХЎЖАЕВнинг вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон давлат Санъат ва маданият институти ректорати ва жамоаси институтининг "Овоз режиссёрлиги ва кинотеоператорлик маҳорати" кафедраси ўқитувчиси Ориф Раҳимжоновга отаси Абдурашид РАҲИМЖОНОВнинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ҲОМИЯ:
"МАТБУОТ ТАРКАТУВЧИ"
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини
телефонингиз орқали сканер қилинг.

**O'zbekiston
adabiyoti va san'ati**

Манзиллимиз: Тошкент — 100083. Матбуотчи-лар кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93

Электрон манзиллимиз:
uzas.gzt@mail.ru

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86
Санъат бўлими: 233-56-40
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42

Бош
муҳаррир
Сирожидадин
САЙИД

ЖУМА КУНАЛАРИ
ЧИҚАДИ.

СОТУВДА НАРХИ
ЭРКИК.

ISSN 2616-614X
477216164000